

**ВІДДІЛ ОСВІТИ ЗВЕНИГОРОДСЬКОЇ РАЙДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
РАЙОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ**

**Звенигородська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів
імені Тараса Шевченка
Звенигородської районної ради**

**Васильєва Катерина Іванівна,
вчитель української мови і
літератури,
спеціаліст вищої категорії**

Вітражі

**Схвалено методичною радою
районного методичного
кабінету
протокол № 2 від 20.02.2013**

**Звенигородка
2015 рік**

Літературний редактор

Ю.В. Колісник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького.

Науковий редактор

Л.М. Дяченко-Лисенко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри Університету сучасних знань (м. Київ), член Національних спілок журналістів і краєзнавців України.

Технічний редактор

О.В. Ревва, заступник директора з НВР Звенигородської спеціалізованої школи І–ІІІ ст. ім. Тараса Шевченка, учитель інформатики.

Коректор

В.Ю. Колісник.

Дизайн книги

К.І. Васильєва

Авторські права захищено. Ніяка частина даної книги не може бути скопійована і видана без письмового дозволу автора. Ідеї зареєстровано 22.02.2013р. під №839.

ЗМІСТ

Вітражі твоєї душі (замість передмови)	2
1. Червоний колір любові	5
✓ Сонце у твоїх долонях (літературно-психологічний тест на прикладах із романів Ірен Роздобудько «Гудзик», Шарлотти Бронте «Джен Ейр» і Пауло Коельо «Заїр»)	
2. Оранжевий колір душі	16
✓ Ті, кого манить даль (літературно-психологічний тест за мотивами повісті Миколи Хвильового «Сентиментальна історія»)	
3. Рожевий колір сім'ї	25
✓ Чотири Катрусі для генія (літературно-психологічний тест на прикладах із життя Тараса Григоровича Шевченка та символіці його віршів «Доля», «Муза», «Слава», «Марку Вовчку»)	
4. Золотистий колір світосприйняття	35
✓ «Сміливі завжди мають щастя» (літературно-психологічний тест за мотивами роману Івана Багряного «Тигролови»)	
5. Зелений колір мети	45
✓ А ти лицар? (тест-розвідка на прикладах з історичних пісень про Морозенка, У. Кармалюка, М. Залізняка, Б. Хмельницького)	
6. Синій колір кар'єри	52
✓ У краю легенд (літературно-психологічний тест на прикладах із поеми Ліни Костенко «Скіфська Одісея», повісті Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків» та роману Олеся Бердника «Вогнесміх»)	
7. Фіолетовий колір творчості	62
✓ Модерн як стиль життя (літературно-психологічний тест за мотивами роману Валер'яна Підмогильного «Місто»)	
Бібліографія	69

ВІТРАЖІ ТВОЄЇ ДУШІ

(замість передмови)

Мудрі індіанці ще в давнину говорили: кожен, хто хоче щастя в житті, прагне до пізнання, любові та багатства. І вони праві. Поглянути на себе збоку, глибше розібратися в стосунках з оточуючими допоможе вам ця книга, яка побудована на самоаналізі, визначенні власних здібностей у мистецтві, бізнесі чи ремеслі.

Психологічна культура у нашому суспільстві ще тільки розвивається. Якщо ми всі докладемо зусиль, то зможемо вийти на високий рівень, бо характер, інтелектуальні можливості українців попри все лишаються на висоті. Наша національна душа, переживши складні століття боротьби, все-таки вистояла і додатково загартувалася. Тепер вона має зрозуміти себе нову в повному сенсі цього слова. На жаль, в школах, коледжах і університетах, навчають розбиратися в хімічних реакціях і фізичних процесах, розумітися на правилах граматики, спираючись на закони, котрі відкривались і відкриваються людьми та передаються з покоління в покоління. Керувати ж собою, власними емоціями і почуттями, бажаннями й інтересами ми вміємо не завжди.

Деякі запитання і завдання тестів багато хто може ніколи й не зважитися задати собі. Відповідаючи, читач уявляє себе в певних ситуаціях, але не впритул, а опосередковано. Приміряється до того чи іншого. Відволікається від власної персони, аналізуючи ситуацію на малюнку. Таким чином розвиваються емпатичні можливості, тобто здібності бачити і розуміти інших людей з півслова.

Попереду у нас багато цікавих завдань, вправ, пов'язаних із картинами та фотоетюдами відомих митців. Ми разом пізнаємо колоритний і цікавий світ вітражів власної душі. Адже вона, як кольорове скло собору: сяє, міниться, переливається, потребує догляду і уваги, якщо чисте й оновлене, то притягує доброзичливі погляди інших. А ще пані Інтуїція супроводжуватиме нас у всіх зверненнях. Перевірити її допоможуть запропоновані завдання.

Тепер більш конкретно про що ця книга, і чим вона може бути корисною для Вас:

- Як уже було сказано попередю, прийом аналізу зображення, а не традиційна анкета, – більш ефективний, бо дозволяє людині бути чеснішою з собою. Всі ми думаємо про себе суб'єктивно, залежно від рівня самооцінки, низького чи перевищеного. Малюнок допоможе відійти від власного «я», але з іншого боку кожен все одно оцінюватиме ситуацію з висоти особистого досвіду.
- По суті це спрощена техніка психомалюнку.
- Приклади поведінки і характери розділені по типах з жартівливими назвами. Всі вони підтвержені цікавими цитатами, образами із художньої літератури. Класики і сучасні автори створили неповторні історії з багатовимірними сюжетами. У деяких Ви впізнаєте себе. Зустрінетеся з лицарями народних дум і пісень, героями Валер'яна. Підмогильного, Миколи. Хвильового, Івана Багряного, Ірен Роздобудько, Олеся Бердника, Пауло Коельо, Шарлотти Бронте. Ось тоді Ви й згадаєте про дійсно хорошу книгу, добру і мудру. Можливо навіть, передумаєте здати бабусині старенькі фоліанти за безцінь перекупникам-букіністам. Від цього тільки виграєте.

Душевна рівновага і глибоке розуміння людей будується на взаємоповазі, терпеливості одне до одного.

Тож давайте разом очистимо вітражі наших душ, станемо добрішими й більш чуйними.

Перед початком роботи, як і годиться, поросимо благословення у Творця, Який є Батьком і Учителем, Любов'ю і Совістю, Удачею і Вищою Енергією одночасно.

Подякуємо всім тим, завдяки кому народилася ця книга. Найперше моїй мамі, Діні Федорівні Василів, котра створила дуже цінну колекцію репродукцій всесвітньо відомих художників та фотоетюдів умілих майстрів. До того ж вона ще з дитинства підіграла в мені інтерес до мистецтва і схильність до психоаналізу. Спасибі моєму батькові, Василіву Івану Васильовичу: від нього я отримую великий приклад безумовної любові. Він завжди приймає мене такою, яка я є, у будь-якому віці, су будь-яку пору року, в різних ситуаціях, не вимагаючи натомість щось для себе, уваги, якоїсь особливої поведінки, старанності і т. д.

З ніжністю згадую вас, клас, яким я керувала в 2000-2007 роках, мої герої, мої помічники, мої діти. Ваш вклад в цю працю – величезний. Досвід спілкування отриманий в той час – безцінний. Я розвивалась як творча особистість, дякуючи вам.

Також величезне спасибі тій людині, котра вкрала в мене книгу «Тести, тести, тести...» упорядника О. Кулакової, рідкісний екземпляр, виданий ще в Радянський час. Ви дали мені сильний поштовх, про стимулювавши аналітичні і навіть частково математичні здібності, отримані від природи.

Велика подяка В. Зеланду, який допомагає всім бажаючим змінити світосприйняття з мінуса на плюс, К. Дж. Джоулу з його теорією заповнення світу любов'ю. Зої Чернаковій, що «шифрується» під іменем Лісси Мусса. Вона навчає нас бути чарівниками у власному житті. Євгенії Шацькій з її «Стервозними творами», вони допомогли зрозуміти деякі «перчені» сторони життя. Ірині Бахолдіні, Людмилі Тупчій, Ользі Мазур, усім моїм колегам за підтримку і цінні думки до змісту книги. Учням: Орлову Сергію, Процак Анні, Приходько Тетяні за цінні й корисні поради з приводу дизайну, змісту та розповсюдженню книги.

Низький уклін Любові Миколаївні Дяченко-Лисенко (члену Національної спілки журналістів, кандидату філологічних наук), мудрому науковому керівникові і просто хорошій людині. Саме від неї я отримала міцну базу знань, навчилася моделювати, шукати, створювати і відстоювати власну думку з приводу того чи іншого явища.

А ще моєму сусідові, Королю Сергію Петровичу, котрий допоміг у пошуку потрібних ілюстрацій, поділився хорошими ідеями і роздумами з приводу багатьох частин книги.

Звичайно ж, окреме спасибі редакторам за творчий підхід до справи, терплячість і розуміння моїх ідей. Кандидату філологічних наук, доценту кафедри журналістики Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького Ю.В. Коліснику (літературному редактору), уже згаданій кандидату філологічних наук, доценту кафедри теорії мови і літератури Університету сучасних знань Л.М. Дяченко-Лисенко (науковому редактору), завучу моєї рідної школи О.В. Ревві (технічному редактору), Н. В. Коваль, нашому методисту і мудрому керівникові – за корисні поради.

І ось він, пан Успіх, прийшов до нас! Знайте, читачу, ми досягли його разом тому, що в цей момент почався обмін емоцій і думок. Нехай все відбувається на більш тонкому, невидимому рівні, все одно контакт є. Ви тільки-но взяли в руки книгу, оцінили її назву. А я вже отримала енергохвилі Вашої душі. Дякую Вам!

Пропоную разом оновити наші вітражі.

(Катерина Васильєва).

ЧЕРВОНИЙ КОЛІР ЛЮБОВІ

СОНЦЕ У ТВОЇХ ДОЛОНЯХ

Завжди актуальним був, є і буде пошук нових шляхів щодо формування сприятливих умов для розвитку молоді з особливими потребами. Обравши тему безбар'єрності, варто проаналізувати основні причини виникнення перепон у спілкуванні. Відповідно запропонувати шляхи їх подолання та можливі техніки психокорекції.

Найважливішим завданням практичної психології є надання допомоги людині у розвитку здатності до самореалізації її внутрішнього потенціалу. Потрібно обов'язково враховувати специфіку кожного методу корекційного впливу стосовно конкретної людини та її душевного стану. На однакові труднощі кожен реагує по-своєму. Тому й потребує свого, найбільш дієвого методу впливу, наприклад, роз'яснення, навчання, фізичні вправи, тренінг поведінкових навичок, слухання музики тощо. У психотерапії немає місця шаблонам і догмам.

Дітей із труднощами в спілкуванні і соціалізації, нездатних встановити емоційні зв'язки, з порушеннями мовного розвитку вважають аутичними. Для них властивий відхід від реальності у світ власних переживань. Спостерігається аномальний розвиток всіх областей психіки: інтелектуальної й емоційної сфер, сприйняття, моторики, уваги, пам'яті, мови. Не сприймаючи свого «Я», не почувуючи власного тіла, його меж, діти з деформаціями у спілкуванні мають труднощі при формуванні навичок самообслуговування. Як правило, вони пізніше за інших навчаються вдягатися, роздягатися, їсти. Причому, багаторазовий показ тієї самої дії не призводить до бажаного результату: дитина не засвоює її. К. Лебединська вважає, що без своєчасної діагностики і медико-педагогічної допомоги значна частина цих дітей стає не навченою і не пристосованою до життя взагалі. І навпаки, при ранньому виявленні порушення і вчасно проведеній корекційній роботі більшість аутичних дітей можна підготувати до навчання, а часто – і розвинути їх потенційні здібності.

Проте будьмо обережні, визначаючи цей тип дітей з особливими потребами. Необхідно зробити застереження: діти з «класичним аутизмом» зустрічаються рідко. Досить часто доводиться взаємодіяти зі школярами, яким властиві лише окремі риси античності. Тому надалі йтиметься про них. Крім того, діти, які отримали психічну травму або закомплексувалися внаслідок певних фізичних вад, часто теж набувають ознак аутизму. Отже, він може бути як вродженим, так і набутим. Хоча частіше кажуть «заглибився в себе». Питання тільки наскільки глибоко і на який час.

Англійський дослідник, доктор Л. Вінг, розділила таких дітей за їхніми можливостями вступу в соціальний контакт на «самотніх», «пасивних» і «активних». Оскільки ми не ставимо собі за мету класифікувати дітей з рисами аутизму, а шукаємо підходи у спілкуванні з ними, то поговоримо про один із найскладніших типів, а саме «активних». Багаторічний педдосвід показує, що такі діти не завжди навчаються індивідуально, а змушені буквально «виживати» у звичайних дитячих колективах. Їх часто не розуміють власні батьки, а однокласники добре, якщо просто ігнорують. Кількість таких дітей постійно зростає. Вони відрізняються конфліктністю, невмінням враховувати інтереси іншого,

односторонніми інтересами. Спостерігається дисбаланс мовлення: великий, складний словниковий запас або ж навпаки – постійна мовчануватість. Серед них часто зустрічаються інтелектуально обдаровані особистості, у яких проте порушене мислення, вони не почувають підтекстів ситуації, не сприймають одночасно все, що відбувається.

Ось декілька порад для навчання і спілкування педагогів з даною категорією дітей:

1. Аутичні діти бачать сенс якої-небудь діяльності тільки тоді, коли вона чітко заделегіть запрограмована: що робити в першу чергу, в якій послідовності, як закінчити.

2. Із задоволенням складають мозаїки, головоломки. Працюючи за схемою, вони бачать кінцевий результат, якого треба досягти.

3. Діти з труднощами у спілкуванні люблять займатися колекціонуванням, тому їх можна і потрібно залучати до роботи із сортування предметів, створення гербаріїв, виставок каменів, фотографій. Пізніше вони також добре справляються з веденням щоденних записів-спостережень за явищами, тваринами, оточуючим середовищем.

4. Для них корисні ігри з чіткою послідовністю дій і правилами, а не сюжетно-рольові, де потрібне діалогічне мовлення. Для закріплення навичок кожному гру варто повторювати не один десяток разів, тоді вона може стати своєрідним ритуалом, які так люблять ці діти. Багаторазове повторення принесе свої плоди – дитина зможе включитися в спільну діяльність.

5. Щоб підвищити мотивацію дитини до навчання і викликати потребу в діалозі, дорослий може на час проведення занять з її згоди помінятися з нею ролями. Нехай дитина спробує пояснити «нетямущому» дорослому, як виконувати те чи інше завдання. У цьому випадку вона відчує свою значимість (я – як великий), буде розуміти мету своїх дій. Усвідомить, що тільки за допомогою мови можна налагодити контакт із партнером.

6. Аутичним дітям рекомендується давати графічні завдання, у яких потрібно довідатися і домалювати якусь деталь предмета, а не намалювати його повністю.

7. Малювання пензликом, фарбами, штампами й особливо пальцями допомагає їм зняти зайву м'язову напругу, корисна також робота з піском, глиною, пшоном, водою.

Учителю, що працює з дитиною, яка має хоча б окремі риси аутизму варто запастися величезним терпінням і розвивати власні дипломатичні здібності. Гнучкість мислення і вдачі педагога – першооснова успіху у спілкуванні з такими учнями. Як зазначає італійський психолог Марія Христина Строчі: «Людина має тенденцію шукати беззаперечні твердження, які збудують їй почуття безпеки та контролю будь-якої ситуації. Кожен хоче бути господарем власного життя. Через це ми стаємо суворими й мало еластичним». Тому в свою чергу пропонуємо вам літературно-психологічний тест на визначення еластичності характеру. Він проілюстрований прикладами з літератури. Імена таких авторів, як: Шарлотта Бронте, Пауло Коельо, Ірен Роздобудько – говорять самі за себе.

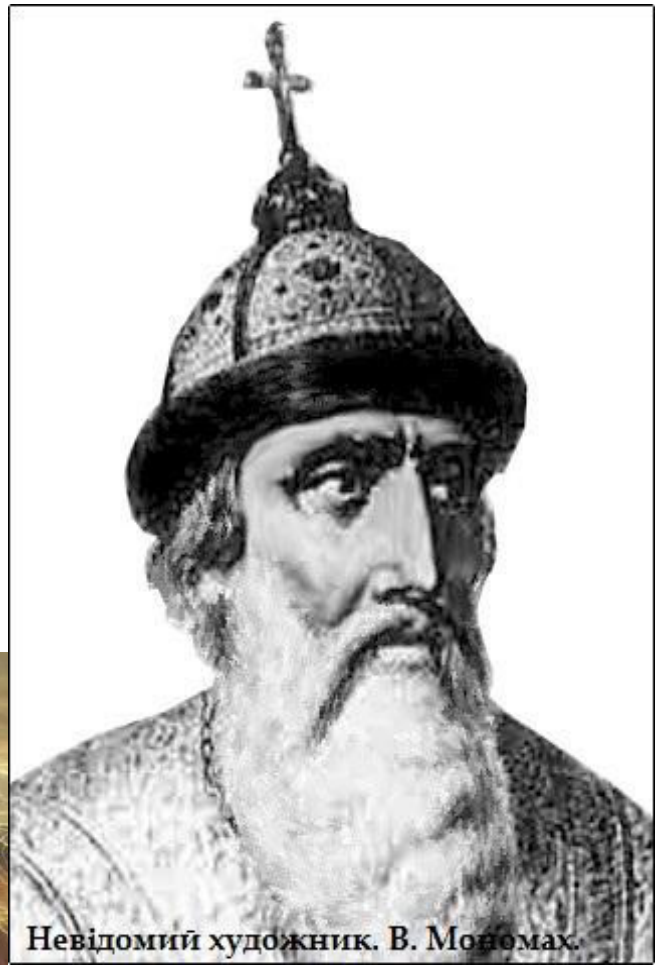
Спочатку дайте відповіді на запропоновані питання. Відповідно до кількості набраних балів визначите, до якого типу Ви належите.

Інструменти трипільців.

Журавлі.

Невідомий художник. В. Мономах.

Гроза.

Сонце на долонях.

Хісо

Чаклунка.

Пасхальні писанки.

Поцілунок.

Запитання до зображень

1. Який із предметів трипільської культури вам подобається найбільше?
  - а) ніж;
  - б) сковорідка;
  - в) ріг.
2. Куди летять журавлі?
  - а) на пошуки їжі;
  - б) на прогулянку;
  - в) вчать літати.
3. Що виражає обличчя Володимира Мономаха?
  - а) владу і рішучість;
  - б) замислений погляд у майбутнє;
  - в) обдумує важливу державну справу.
4. Які емоції викликає у вас малюнок грози?
  - а) захоплення красивим видовищем;
  - б) бажання спостерігати здалеку;
  - в) піти під накриття й відпочити.
5. Що ви думаєте про підлітків на тротуарі?
  - а) у дітей кохання;
  - б) негоже всістися на тротуарі так відверто;
  - в) кохання – це прекрасно, але поцілунок – тайна для двох.
6. Якби ти міг так само взяти частину сонця у свої долоні?
  - а) розбризкав би промінці на всіх оточуючих;
  - б) милувався б досхочу;
  - в) поділився б з іншими «секретом сонця».
7. Чим зайнята молода чаклунка?
  - а) набирається місячної сили;
  - б) зосереджено обдумує якийсь ритуал;
  - в) прямує у космічні далі за незвіданим.
8. Вибери пасхальне яєчко:
  - а) блакитне;
  - б) із зеленими квітами й листочками;
  - в) з квітами у коричневих кругах.

Таблиця результатів

Варіанти відповідей	Номери запитань							
	1	2	3	4	5	6	7	8
а	3	2	3	1	1	1	2	1
б	2	1	1	2	3	3	3	3
в	1	3	2	3	2	2	1	2

Глина (8 – 13 балів)

Ви надзвичайно гнучка і терпляча людина. Про таких кажуть – відкрите серце. Умієте потоваришувати з кожним. Щоправда інколи вам не вистачає принциповості. Ви це розумієте, але не находите у собі достатньо сил, щоб бути більш критичним до себе та оточуючих. Принцип «поганий мир ліпший від доброї війни» найбільше вам підходить. Аби тільки всі були задоволені і все обійшлося без конфлікту.

Маєте потужне креативне мислення, образне, інтуїтивне, інтегроване і мозаїчне. Строга послідовна дедукція – це не ваш стиль. Умієте будувати цілісні, гармонійні концепції і образи, бачити красу, часом недоступну всім іншим. За звичай, у вас розвинуте естетичне чуття. Можете комбінувати абсолютно різні ідеї і створювати на цій основі щось нове та оригінальне. Компромісу досягаєте не тільки поступаючись супернику, а, буває, навіть загострюючи конфлікт, при цьому сторони бачать свої помилки, і суперечка усувається сама по собі.

Світ ваших ідей для вас такий же реалістичний, як і матеріальне життя звичайних людей. Звідси і йдуть такі риси характеру, як наївність і зайва поступливість, здатність мотивувати, тобто виправдовувати все навкруги. Деякі з вас не зовсім наполегливі, доводячи до кінця певну справу.

Яскравим прикладом такої особистості можна вважати Ліку, героїню роману (психологічної драми) «Гудзик», популярної нині, молодої авторки Ірен Роздобудько. Денис же навпаки – її повна протилежність. Це два антиподи, що мають полярне мислення і вдачу. Зрештою міркуйте самі.

«Я [Денис] відверто заздрю людям, що дивляться на світ широко розплющеними очима. Їх усе дивує, все викликає бурхливий захват. У мені ж давно не було довірливості до світу. Помиті зі спеціальним шампунем історичні вулиці Європи подобалися б мені більше у своєму первісному вигляді – із запахом нечистот, що виливаються з вікон, та випаровуваннями продуктів людської життєдіяльності.[...].

За останні три роки я багато їздив і все частіше зі щемом згадував гори та ліси Західної України. Що там нині? Невже «зелений туризм» перетворив їх на такий самий театр і покинуті колиби на полонинах – тільки декорація.

Та хоч би що – я любив усе природне. Гумові красуні, створені зусиллям косметологічної промисловості, як і раніше, не приваблювали мене. Природність збереглася в зморшках старих і зворушливих ямочках немовлят. А ще природність була в Ліці. Вона більше не лякала мене, як у перший день знайомства. Засмучувало те, що здібавшись зі мною, вона зовсім покинула навчання, не дотягнувши до останнього курсу. Я не раз умовляв її поновитися в інституті, на що вона відповідала легким порухом плеча й непевною напівусмішкою. Вона жила, як пташка – горобчик. Який то весело цвірінькає, то сидить набурмосений, якому геть байдуже, що їстиме завтра. Відверто кажучи мене це влаштовувало.

У першому місяці нашого дивного шлюбу мене охоплював жах від того, що відбулося. Крім цього, я зрозумів, що зовсім не пристосований до сімейного життя. Не міг приходити до дому вчасно, не вмів планувати «вікенди» й купувати потрібні речі, не збирався відмовлятися від старих звичок і терпіти не міг звітувати про

свої пересування містом. У певний момент я навіть розлютився на Ліку й не міг зрозуміти, як це їй вдалося накинути на мене ретязя? Півроку я щоденно приходив додому опівночі й не завжди тверезий. Навіть тоді, коли мені ХОТІЛОСЯ йти до неї, я змушував себе завертати в «Суок» чи в сауну або взагалі – йшов ночувати до когось у майстерню. Це неподобство тривало доти, доки я раптом зрозумів: це все не потрібне! Адже Ліка жодним чином не протестувала проти моїх проявів свободи та незалежності, не сприймала їх, як бунт, і, здається, навіть не розуміла їхнього прихованого змісту. Тож проти чого я мав виступати?!

Вона жодного разу не дорікнула мені, не запитала, де і з ким я був.

Непомітно для себе я заспокоївся, зрозумів, зрозумів, що це не гра, не сіті й не пастка...

«Відчайдушна ніжність» - ось так можна було б назвати те, що я почував до Ліки. А ще точніше – відчай і ніжність, але це звучало зовсім безнадійно. Мені здавалося, що вона помилково замкнулася в чотирьох стінах із таким покидьком, як я. Я купував їй безліч різноманітних речей для малювання, діставав дорогі олійні фарби, полотна, пензлі, етюдники – переносний та великий. Мені справді дуже подобалися її картини. Однак мені здавалося, що тепер вона малює тільки заради того, аби я цьому порадив – не більше. Кілька разів я пропонував влаштувати виставку, але вона повторювала свій улюблений порух – непевно знижувала плечима. Часом він мене дратував. Можливо, тому, що сам не міг ось так відсторонитися від марнот. А вона могла так само весело та спокійно жити на голому вітті.

Коли вона не малювала, то займалася шиттям. Точніше, у неї був рідкісний дар до перекроювання звичайних речей у маленькі шедеври. Всі її речі були незвичними. Особливо мені запам'яталася джинсова куртка, яку вона розмалювала спеціальними фарбами та пришила гудзики, що були обшиті тканиною, на якій вона якимсь дивним чином вималювала мініатюри із зображенням янголів. На одній із вечірок якась високоповажна мадам пропонувала за цей витвір мистецтва шалені гроші, а потім ще довго набридала дзвінками, благаючи Ліку робити щось подібне на замовлення. Ця куртка особливо зворушувала мене. Я любив, коли вона вдягала її, з особливою ніжністю застібав ці дивовижні гудзики.

Проте Ліці не подобалося, коли я ставився до неї, як до дитини. Власне, вона не була дитиною – часом дивилася на мене такими очима, що я ніяковів. Намагався не помічати такі погляди, проганяв думку, що насправді Ліка – безодня, в яку міг би впасти будь-який чоловік. Я навмисно називав її зменшувально-лагідними слівцями, усвідомлюючи, що роблю це задля того, аби самому не впасти, не дати волі почуттям, які б не були такі поблажливі й зверхні, як батьківські.[...].

- Але ж це єдина річ, яку тобі закортіло придбати за весь цей час! – не вгамовувалась вона. – Я хочу, щоб твої бажання завжди збувалися!

- Та хрін з нею, з цією дерев'яною коробкою!

- Я вже пошкодував, що потяг її до магазину, вона сприймала все занадто серйозно. Мені довелося терміново вигадувати щось ще.[...].

- Тобі цікаво так жити? Бути хатнім кошеням, маючи розум і талант?!

Коли ти часом обслуговуєш мене, як у готелі, я відчуваю себе повним кретином! Тобі це цікаво? Ні. Звичайно ж, мене, як нормального мужика, цілком влаштовує цей стан справ – «хороший дім і дружина під боком. Що ще треба, аби гідно

зустріти старість...». Але я почуваюся якимось тираном. Хіба такого життя ти хотіла? Тобі все це цікаво?

Я штовхнув торшер ногою. Вона знітилася. Я злякався.

- *Послухай, - сказав спокійніше, - я не хотів тебе образити. Мені просто шкода, що ти марнуєш свій час і ... життя.*

- *Любов не буває марною. Я тебе не розумію...*

Вона, здається, й справді не розуміла. І я припинив будь-які намагання вплинути на її честолюбність. [...].

- *Ну ось, ось ти знову робиш щось заради когось! А ти ж – талановита малярка, це – твій світ, твоє оточення. Зрештою, ти зможеш там продати свої картини й подаруєш мені шафу!*

- *Їй був потрібен поштовх, ідея, заради якої вона могла б відірватися від цього затишеного домашнього існування. І моя ідея їй сподобалася. Вона навіть заплескала в долоні й одразу почала складати малярські прибамбаси, хоча до початку бієнале лишався тиждень. [...].*

Я [Джошуа Маклейн] й сам тепер із новою силою розумію сутність цієї дівчинки – не помічати зла, яким переповнений світ, і вкотре дивуюся вашій черствості й дякую Богові, що привів Енжі до мене».

(Ірен Роздобудько).

Вода (14 – 18 балів)

Ви достатньо гармонійна особистість. По-справжньому зацікавлені в добрих міжособистісних стосунках. Часто слугуєте тим клеєм, що скріплює і робочий колектив, і родину, тобто стабілізує групу. Також прекрасні слухачі й комунікатори. Наділені високою чутливістю, розвинутою емпатією, тобто здібностями співпереживати, співчувати, емоційно відгукуватися на почуття інших. Природно, що люди тягнуться до вас. Крім того, умієте розпізнати брехуна і симулянта.

При потребі можете швидко прийняти непопулярне рішення, якщо того вимагає ситуація. У конфлікти без потреби не вступаєте, але за себе і своїх близьких завжди стоїте горою. Загалом почуваетесь щасливими, коли всі навкруги ладять між собою. Ви надзвичайно тверді. Якщо справа стосується питань моралі.

Мислення маєте більше аналітичне, ніж інтегративне. Переробка інформації здійснюється не мозаїчно, а послідовно, у певному порядку. Головні риси вашого стилю мислення: об'єктивність, логіка, точна оцінка ситуації. До того ви – вроджений психолог. Умієте змінювати поведінку залежно від ситуації.

Це дуже цінні якості і вміння, що свідчать про гармонійну особистість. Саме таким повинен бути педагог, що працює з дітьми, котрі мають особливі потреби. Зразок талановитого вчителя і мужньої людини показала нам Шарлотта Бронте в романі «Джен Ейр», який був успішно екранізований. Фінал роману надзвичайно повчальний – повернення головної героїні до коханого графа Рочестера, скаліченого, самотнього, проте вже вільного чоловіка.

«- Я дякую Творцю за те, що в дні суду Він згадав про милосердя. Я смиренно прошу мого Визволителя, щоб Він дав мені сили вести більш достойне життя. Ніж те, яке я вів до цього часу.

Потім він простягнув мені руку, щоб я повела його. Я взяла цю дорогу руку, на мить притулила до своїх вуст, потім дала йому обійняти мене за плечі: будучи набагато нижчою, одночасно слугувала йому і опорою, і поводитирем. Ми ввійшли в ліс і вирушили додому.

Читачу, я стала його дружиною. Справили тихе весілля: були присутні тільки я і він, священник і свідок. [...].

Через деякий час, проходячи повз кухонні двері, я почула такі слова:

- Вона підходить йому набагато більше, ніж якась поважна леді. – І потім: - Правда, з себе вона невиразна, зате має добре серце и нічого поганого про неї не скажеш; а щодо нього, то кожному зрозуміло, що йому вона здається першою красунею.

Я відразу ж написала в Мурхауз і в Кембрідж, повідомляючи про зміни в своєму житті і пояснюючи, чим вони викликані. Діана і Мері схвалили цей крок. Діана додала, що як тільки закінчиться медовий місяць, вона приїде мене провідати.

«Ліпше їй цього не дочекатися, - сказав містер Рочестер, коли я прочитала йому листа, - а то вона, напевне, ніколи не приїде; наш медовий місяць світитиме нам усе життя, і його промені потухнуть тільки над нашими могилами».

Ви ще не зовсім забули про маленьку Адель?... Я збиралася знову стати її гувернанткою, але згодом побачила, що це не можливо: мій час і турботи належали іншому, - мій чоловік так їх потребував!

Тому я знайшла більш відповідну школу, в нашій місцевості, де могла часто провідувати Адель й інколи брати її додому. Турбувалася про те, щоб у неї було все необхідне, і вона швидко там звикла, відчула себе повністю щасливою та стала виявляти досить помітні успіхи в навчанні. З роками англійське виховання значною мірою відучило дівчинку від її французьких манер. Після закінчення школи я здобула в її особі приємну й умілу помічницю, покірну, веселу і скромну. Своїми турботами про мене вона давно вже відплатила за любов і увагу, котрі зустріла з нашого боку.

Розповідь добігає кінця. Ще кілька слів про моє подружнє життя і долю тих, чий імена зустрічаються тут.

Уже 10 років, як я заміжня. Знаю, що означає повністю жити для людини, яку кохаєш більше від усього на світі. Я вважаю себе надзвичайно щасливою, і моє щастя не можна виразити простими словами тому, що ми з чоловіком живемо одне для одного. Ні одна жінка в світі так цілком не належить своєму чоловіку. Нас не може втомити присутність одне одного, як не може втомити серцебиття у власних грудях. Тому ми нерозлучні. Бути разом – означає для нас відчувати себе так само невимушено, як і наодинці, і так само весело, як і з гостями. Всі дні проходить для нас у спілкуванні, і наша бесіда – це, по суті, роздуми вголос. Я повністю довіряю йому, а він – мені. Наші характери ідеально підходять одне одному, тому ми і живемо душа в душу.

Перші два роки нашого шлюбу містер Рочестер залишався сліпим. Може ця обставина нас і зблизила, зв'язала; адже я була тоді його зором, як досі лишаюся його правою рукою. Я була в буквальному сенсі, як він мене називав, зіницею його очей. Він бачив природу і читав книги завдяки мені; ніколи я не втомлювалася дивитися на нього и описувати поля, дерева, міста, річки, хмари сонячне проміння – весь оточуючий нас пейзаж; передавати враження від погоди; доносити до його

слуху те, в чому відмовляли йому очі. Ніколи не втомлювалася читати для нього, водити туди, куди йому хотілося, і робити для нього те, що він просив. І ці послуги давали мені всю повноту радості, витонченої, хоч і трохи сумної, тому, що містер Рочестер просив про них без сорому і гнітючого приниження. Він любив мене так глибоко, що, не вагаючись, приймав мою допомогу; він відчував, як ніжно я його люблю, і знав, що приймати мої турботи – означало давати мені справжню радість.[...].

Через деякий час містер Рочестер став бачити одним оком.

І так, мій Едвард і я – ми обидва щасливі.

(Шарлотта Бронте)

Метал (19-24 бали)

Ви за своєю природою – вроджений лідер, завжди вмієте концентруватися на поставленій меті. Саме це заважає інколи досягати розумних компромісів у суперечці. Енергійні, нестримні, сильні особистості, які, як правило, досягають бажаного. Проте часто зовсім позбавлені дипломатичних здібностей і гнучкості у спілкуванні. Ваша сильна прагматичність направляє мислинневий аналіз і обмежує його, не даючи можливості шукати більш ефективного еластичного рішення питання.

Людина такого типу дуже впевнена в собі особистість, яка хоче бути правою у всьому! Бажає постійно керувати всіма справами і вирішувати не тільки за себе. Домінуюча постанова – перемога, виграш справи. Також проявляє нетерпимість до тих, хто вагається, приймаючи рішення. Власні помилки вам визнати важко. Не любите змінювати рішення, буваєте категоричними, у більшості випадків робите по-своєму Але досить успішно навчаєтеся тому, що відповідає вашій прагматичній меті.

Доручені завдання виконуєте якомога якісніше. Честолюбні, маєте вроджені здібності керівника високого рівня.

Найкраще проілюструє нам зразок такої вдачі жрець фінікійців з роману Пауло Коельо «П'ята гора».

«Ілля перебив намісника.

- Кому ж вигідна війна?

- Жерцю. Я зрозумів це під час суду над ассірійським полоненим.

- Навіщо це потрібно?

- Не знаю. Але він досить уміло зміг переконати воєначальника і народ. Тепер на його стороні місто, і я бачу тільки один вихід з цього складного становища. [...].

Ілля і жрець уважно подивилися один на одного. Настала мовчанка.

Першим заговорив жрець:

- Ти – пророк, говориш з ангелами. Я ж тільки трактую закони, виконую обряди і стараюся захищати свій народ від помилок. Я знаю, що боротьба іде не між людьми. Це битва богів, і я не маю права їй заважати.

- Міцна твоя віра. Хоча ти й поклоняєшся неіснуючим богам, - відповів Ілля. – Якщо це битва богів, То Господь вибере мене своєю зброєю для того, щоб скинути Ваала та інших мешканців П'ятої Гори. Тобі треба було вбити мене раніше.

- Я думав про це, але в цьому не було необхідності. У потрібну хвилину боги виявили до мене прихильність.

Ілля не відповів. Жрець відвернувся і взяв в руки папірус, на якому вдова тільки-но написала свій текст.

- Гарна робота, - сказав він. Уважно почитав написане, зняв з пальця перстень, вмочив його в одну із маленьких баночок з фарбою і поставив в лівому куточку печатку. Якщо на папірусі, який хтось ніс з собою не находили печатку жерця, то цю людину могли покарати на смерть.

- Навіщо ти це робиш? – запитала вона.

- Ці папіруси несуть ідеї, - відповів жрець. – А ідеї мають владу.

- Але це тільки записи торговельних угод.

- Так, але це могли бути плани битв. Або відомості про наші багатства. Або наші таємні молитви. Сьогодні при наявності алфавіту и папірусу стало легко вкрасти культурні надбання міста. Глиняні таблички або шкіру сховати важко. Але поєднання папірусу може знищити культуру будь-якої країни і порушити мир.[...].

- Завтра я принесу жертви біля підніжжя П'ятої Гори, - сказав жрець. – І боги знову згадають про нас.

Перш ніж піти, він повернувся до Іллі:

- Ти на власні очі побачиш – небеса, як і раніше, нам допоможуть.

- Тільки одне питання, - сказав Ілля. – Чому ти хочеш принести в жертву народ своєї країни?

- Тому, що потрібно знищити ідею.

- Ілля чув, як вранці він розмовляв із вдовою, і дізнався. Що ідея – алфавіт.

- Занадто пізно. Біблос уже розноситься по світу, а ассирійці не можуть завоювати весь світ. [...].

- Хлопчик спиткнувся об чийсь тіло и закричав. Це виявився жрець. У нього були відрубані руки і ноги, але він ще не вмер. Його очі невідривно дивилися на вершину П'ятої гори.

- Як бачиш фінікійські боги перемогли у небесній битві, - заговорив він важко, але спокійно. З рота у нього текла кров.

- Дозволь мені перервати твої страждання, - відповів Ілля.

- Біль – це нічого в порівнянні з радістю від того, що я виконав своє призначення.

- Ти вважав своїм призначенням перетворити на руїни прекрасне місто?

- Місто не загине, загинуть тільки його мешканці і їх думки. Колись в Акбар прийдуть інші люди, вони будуть пити воду з його колодязів, нові жерці стануть бережно охороняти і шліфувати камінь, поставлений засновником міста. Іди. Мій біль скоро закінчиться, а твій відчай залишиться з тобою до кінця життя.

(Пауло Коельо)

ОРАНЖЕВИЙ КОЛІР ДУШІ

ТІ, КОГО МАНІТЬ ДАЛЬ

«Я, пробачте...романтик!
Саме відци й іде розхристаність
і зворушливе шукання
самого себе»
(М. Хвильовий).

Романтизм – літературний напрям, який розвивався наприкінці 18 століття – у перших десятиріччях 19 ст. Він ґрунтується на новій світоглядній системі, відповідно до якої митець зобов'язаний охопити всі сфери духовної діяльності людини, пояснити незвичність її поведінки у виняткових ситуаціях втручанням не лише реальних, а й якихось неусвідомлених, надприродних сил. Невипадково в романтичній творчості поряд з людьми діють створені їхньою уявою фантастичні істоти, а винятковий герой показаний у незвичайних ситуаціях. Ідучи від міфотворчості людини, від усної народної поезії, романтики показали багатство і красу художнього народного мислення, чим розширили і змістовні обрії, і жанрові межі літератури. Романтики (Джордж Гордон Байрон, Персі Біші Шеллі, Вальтер Скотт, Жорж Санд, Віктор Гюго, Ернст Теодор Амадей Гофман, Генріх Гейне, Адам Міцкевич, Василь Жуковський, молодий Тарас Шевченко, Маркіян Шашкевич) опоетизували щирі людські стосунки, високо піднесли ідею визволення людини, ідею її внутрішньої свободи.

М.Хвильовий та інші автори дещо не вписалися в епоху, тому були певним сплеском романтичних настроїв у буремні роки початку 20 століття.

Їхня творчість своєю емоційністю перегукується з музикою, а яскрава образність – з живописом. Романтичною окриленістю овіяна музика Фредеріка Шопена, Роберта Шумана, Ференца Ліста, Гектора Берліоза, Джузеппе Верді, Ріхарда Вагнера. Романтизм як художню систему доповнює малярська творчість Ежена Делакруа.

Шукання самого себе – це вічний пошук. Він завжди непокоїть, примушує йти вперед кожному свідомо мислячу людину. А якщо ти став рабом обставин, підкорився невдачі або ж славі й забув про внутрішній духовний розвиток, то обов'язково прийде час, коли оглянешся і зрозумієш: життя любить сильних, непокірних і впертих у своєму поступі. Воно рідко прощає невдах, котрі жаліють себе і заспокоюються на досягнутому. Тож вперед і тільки вперед.

Про це дуже влучно сказав Пауло Коельо в романі «Заїр»: «У нашому житті існує фактор, котрий відповідає за те, що ми перестали рухатися вперед. Це може бути травма, особливо пекуча невдача, розчарування в коханні або навіть перемога, значення якої ми не оцінили в повній мірі, - будь-що із перерахованого примушує нас втратити мужність і зупинитися в своєму поступальному розвитку. Чаклун, розвиваючи свої окультні здібності, повинен насамперед позбутися цієї «точки примирителя», а щоб виявити її повинен переглянути все своє життя.»

Можливо, романтики більш рвучкі (розхристані), експресивні й сентиментальні у пошуках самого себе, ніж реалісти. Може, й не завжди вміють вони все чітко пояснити й розподілити. Проте, погодьтеся, без них світ був би

тьмяним і нецікавим, позбавленим особливого колориту й динаміки. А щодо професійного чи особистісного росту, то, вони саме своїм дивацтвом і відвертим новаторством у мистецтві змушували людей у різні епохи звернути увагу саме на духовні цінності. Вони не дозволяли матеріальному взяти гору над людиною. Творчість М. Хвильового оточена психологізмом. Епіграф статті влучно розкриває внутрішню суть самого автора. Такі, як він, люди змінювали цілі епохи.

«Саме з шаленства душі виростили його нервові новели, котрі так цікаво свідчать і про добу, в якій вони народились, і про людину, що їх народжувала.» (В. Стефаник).

Теми, які М. Хвильовий висвітлює в своїй новелі, вічні, ті, що рухаються по відомій спіралі розвитку цивілізації.

Хочеться сказати: «Сентиментальна історія» не відбулася до кінця, вона триває. Ця повість – струнка класична розповідь про душевні муки, переживання, що ними й сьогодні печуться наші співвітчизники, особливо молодь. Велика кількість різноманітних релігійних і мистецьких течій – яскраве тому підтвердження. Крім того наші етнічні традиції стосовно кохання та інтимних стосунків зовсім не в'яжуться з псевдосексуальною революцією, що рветься до нас із Заходу. Юні душі часто стоять на роздоріжжі перед настановами старших родичів і «порадами» маскультури. В умовах нашого динамічного суспільства повість набуває гостроти, стає актуальною. Різноманіття характерів у «Сентиментальній історії», а також спроба автора поєднати протилежні почуття, емоції та прагнення в образах головних героїв, Б'янки і Чаргара, змушує глибоко замислитися. Вони на собі відчують двоякість епохи, в якій живуть, і самі, поступово просякаючи її духом, стають мислити подвійно. Такі метання призводять до того, що обдарований Чаргар починає обманювати самого себе. Б'янка ж шукає розради в релігії, але втрачену рівновагу поновити не вдається. Відбуваються душевні злами на межі з божевіллям. Саме від цього слід застерегти сучасну молодь. Можна побіжно згадати про діловода Кука та сірооку журналістку, котрі особливо не переймаються духовною стороною життя. Вони більше дбають про тілесні вигоди. Хоча і їхнє існування повноцінним назвати не можна. Щастя і спокій для них також – невловима птиця.

Повість, без сумніву, несе глибоке психологічне навантаження і має автобіографічний характер. Митець, навіть якщо він і не належить до когорти романтиків, задає собі вічне питання: чому я тут і для чого? Багато художників, композиторів, письменників пробували поєднати протилежності, згодом спостерігаючи, що з того вийшло. Зрештою, якщо люди прагнуть одного, йдуть до єдиної мети, то несхожість шляхів інколи стає корисною і цікавою.

Свого часу далекий, здавалося б, від харківських пристрастей геніальний покутянин В. Стефаник присвятив М. Хвильовому новелу «Межа». Значить спрацював магнетизм споріднених душ.

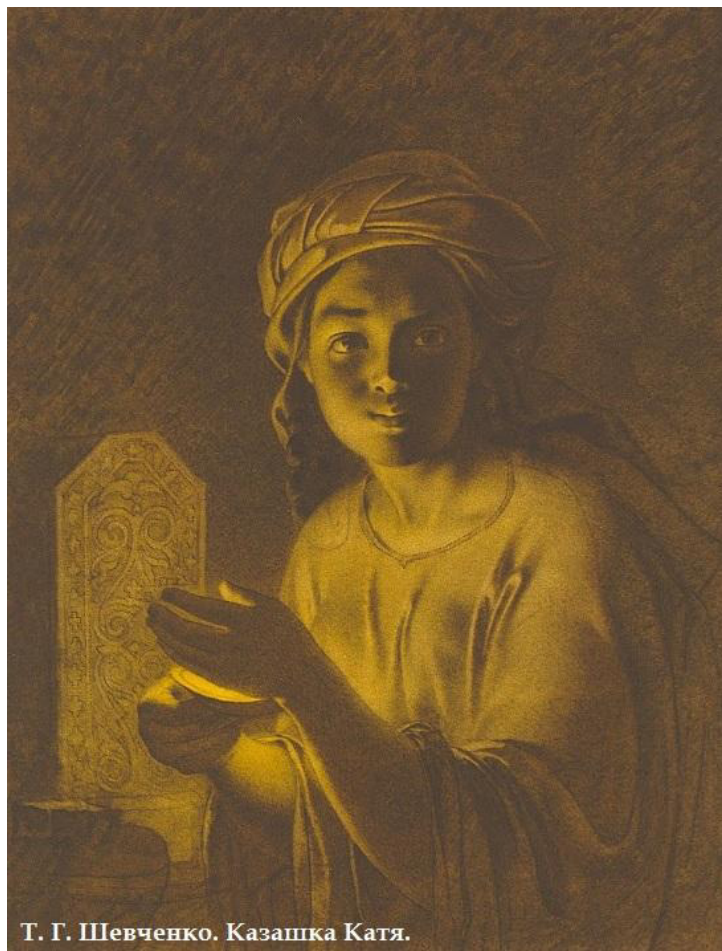
У зв'язку з цим повернемося до «примирителя», так званої точки «Стоп», і до пошуків себе в цьому світі. Пізнаймо насамперед власний внутрішній стан, а вже потім – оточуючих. Давайте відшукаємо і натиснемо на свою точку «Стоп». Коли «примиритель» відпустить нас, ми знову сміливо підемо вперед. Побачимо нові обрії й перспективи власного розвитку. А також зрозуміємо: чи можемо поєднувати в собі протилежне, і якою мірою. Тому пропонується вашій увазі літературно-

психологічний тест. З 10 запитань 5 пов'язані зі спеціальними ілюстраціями. «Чому і навіщо?» - запитає дехто. Справа в тому, що, як зазначають класики психології З Фрейд і К. Юнг, підсвідомість може видати на-гора свої таємниці тільки тоді, коли її відволікати. Сучасні ж психоаналітики Д. Кехо й К. Д. Джоул додають, що позасвідоме «я» знає про нас дуже багато. І головним чином те, про що свідомо (логікою, пам'яттю, думками) навіть не здогадуємося. Це наші вчинки в майбутньому.

Для того, щоб витягти цю інформацію наверх, треба відволікти наше примхливе позасвідоме «я». Не секрет, що кожен прагне бути ліпшим, ніж є насправді, не тільки перед друзями, знайомим й близькими, а й перед самим собою. Тому відволіктися нам допоможуть література й малюнок. Перечитайте й спокійно обдумайте «Сентиментальну історію» М. Хвильового. Уважно розгляньте запропоновані ілюстрації, дайте відповіді на запитання швидко, не роздумуючи детально над вибором.

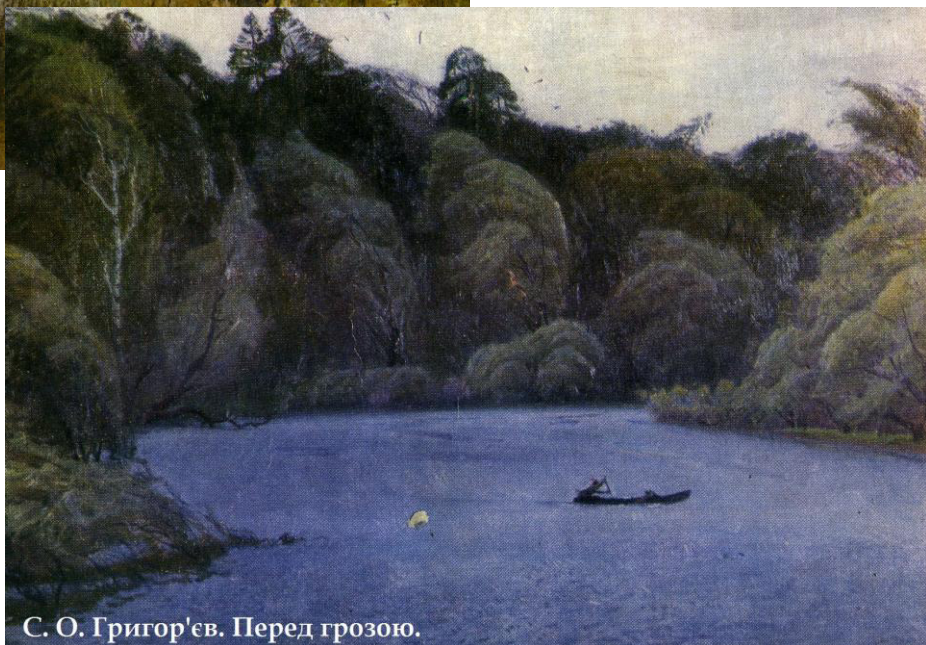
К. Брюллов. Вершниця.

Т. Г. Шевченко. Казашка Катя.

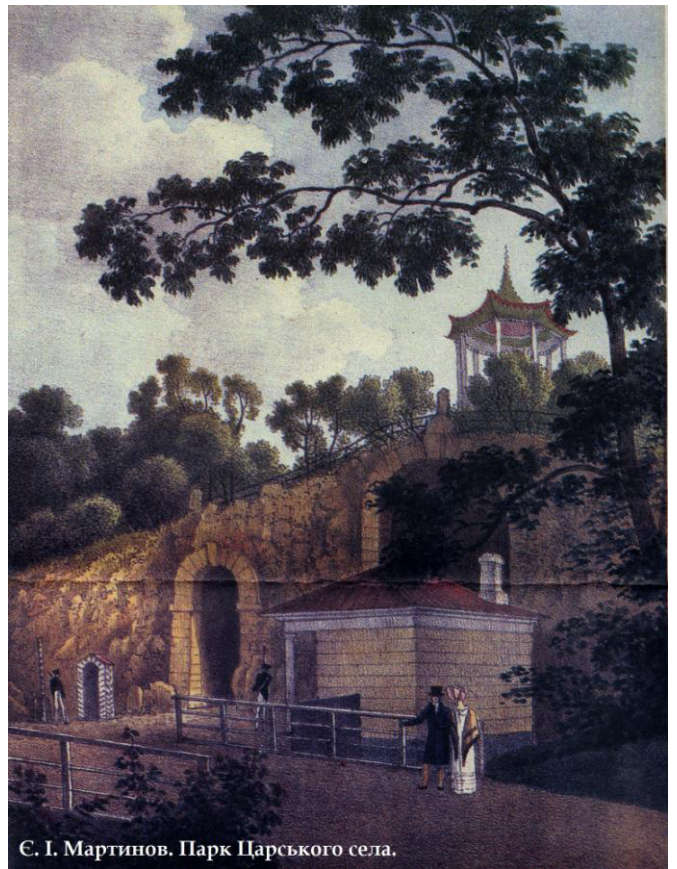
С. І. Васильківський. Полудень.

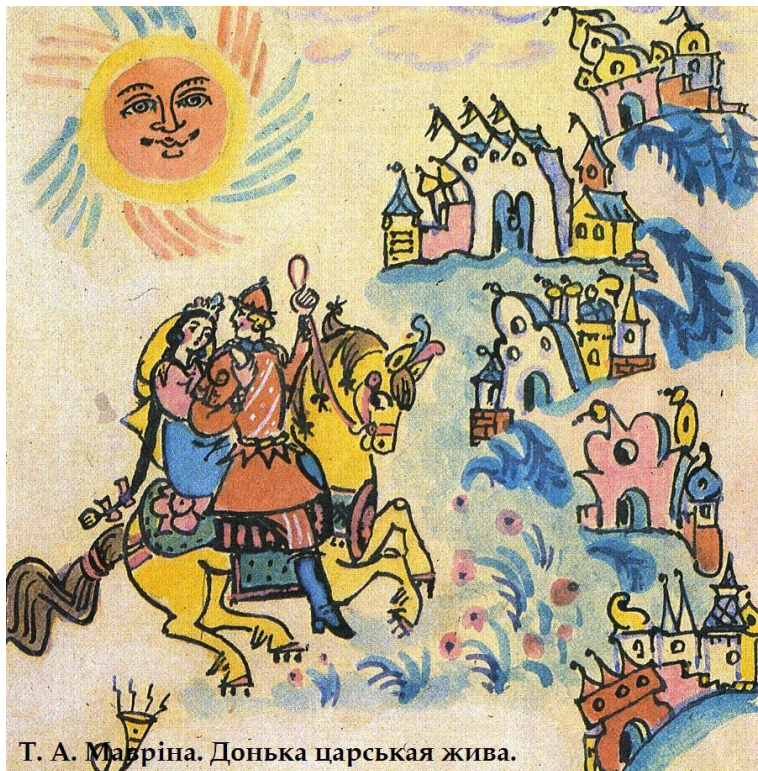
С. О. Григор'єв. Перед грозою.

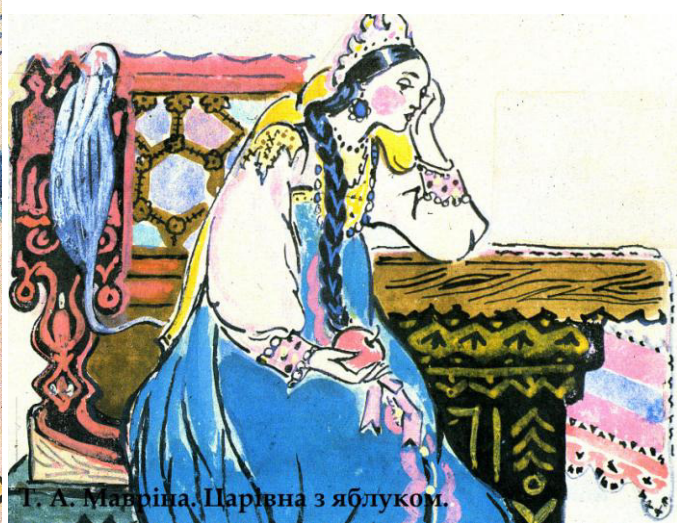
Тиціан. Марія Магдалина.

Є. І. Мартинов. Парк Царського села.

Т. А. Мавріна. Донька царська жива.

Т. А. Мавріна. Царівна з яблуком.

Запитання до зображень

1. Як ви вважаєте, К. Брюллов повідомляє нам про:

- а) прощання двох;
- б) спробу дівчинки погратися зі старшою красунею;
- в) бажання вершниці побачити незвідані рубежі;
- г) старша просто лишає меншу, щоб поїхати в своїх справах;
- д) випадкову зустріч двох красунь, старшої і ще зовсім юної.

2. Казашка Катя, намальована Шевченком під час заслання в Казахстані, 1856-1857р., на вашу думку:

- а) симпатична молода дівчина, що радувала серце поета у важкі хвилини;
- б) його пристрасна коханка;
- в) його далеке ніжне і так і незвідане до кінця кохання;
- г) свідчення того, що Шевченко міг добре влаштуватися повсюди;
- д) його муза, що надихала поета на створення нових малярських і поетичних шедеврів.

3. Полотна С.О. Григор'єва та С.І. Васильківського:

- а) показують красу природи в різні пори року;
- б) намальовані в блакитних тонах, тому нецікаві;
- в) це невеличкі шедеври;
- г) виявляють сум, а, може й безнадію в душі авторів;
- д) здатні зацікавити лише деяких людей.

4. Марія Магдалина, що кається, на картині Тиціана:

- а) сама винувата в тому, що грішила, тож не треба її жаліти, хай кається;
- б) жінка, котра знайшла свій шлях до Бога, тому заслуговує не повагу;
- в) просто красуня, що милує око;
- г) красуня, яка може спокусити буд-кого і коли завгодно;
- д) це просто шедевр, уява Тиціана, щодо Біблійної історії про Марію Магдалину.

5. Два малюнки Т.А. Мавріної «Царівна з яблуком» і «Донька царська жива» можуть викликати у вас такі емоції:

- а) бажання бути на місці царевича;
- б) бажання створити подібні чи навіть кращі ілюстрації до відомої казки;
- в) бажання бути на місці царівни;
- г) замилювання прекрасною парою;
- д) бажання показати малюнки своїм меншим родичам.

6. Парк Царського села, зображений А.Є. Мартиновим:

- а) гарна картина життя аристократів того часу;
- б) показує почуття внутрішньої самотності автора;
- в) показує глибину і масштабність мислення автора;
- г) наголошує на тому, як добре проводить час молода пара під кронами дерев;
- д) насамперед змальовує велич і монументальну красу маєтку.

Таблиця результатів

Номери малюнків	Кількість балів				
	а	б	в	г	д
1	1	2	3	4	5
2	5	2	3	4	1
3	3	2	1	4	5
4	4	3	1	2	5
5	2	1	3	4	5
6	5	3	1	2	4

Б'янка (16 – 20 балів)

- Бажання пізнати незвідані рубежі.
- Досить часте відчуття тривоги.
- Пошук нового в усьому: побуті, спілкуванні, роботі, друзях.
- Цікавість до екзотичних явищ.
- Постійна самоосвіта.
- Бажання податись у невідому даль.
- Самовіддане захоплення певними ідеалами і глибоке, навіть часом депресивне, розчарування, якщо вони не виправдовують сподівань.
- Віра в диво.
- Бажання зустрітись з видатними людьми.
- Почуття внутрішньої самотності, незважаючи на активне професійне чи суспільне життя.
- Спроби шукати друзів серед неживих предметів.
- Самоповага.
- Здатність співпереживати, навіть малоприємній людині.
- Простота й невимушеність у спілкуванні.
- Настирливість у деяких питаннях, що часом доходять до фанатизму.
- Перешкоди тільки підстьобують: «в мені палало те почуття, яке переживають спортсмени в часи гри».
- Неприйняття умовностей епохи.
- Самокритичність.
- Вірність певній ідеї чи людині.
- Прагнення довести розпочату справу до кінця за будь-яку ціну.
- Різкі зміни настрою: від глибокого суму й меланхолії до нестримного сміху й безтурботності.
- Відчуття себе як частини великого космосу.

Сіроока журналістка

(21 – 25 балів)

- Приємна зовнішність і талант приятелювати з багатьма.
- Душевна скупість.
- Відсутність комплексів.
- Цинічне ставлення до духовних потреб людини.
- Жорстокість, що здатна перетворитися в садизм.
- Здатність напасти першим, щоб захиститися.
- Виключний матеріалізм у коханні;
- Пошук власних вигод у всьому, що оточує.
- Часте і невід'ємне бажання жертви, на яку можна вилити свої негативні емоції.
- Апокаліптичні настрої: «Невже ти не бачиш, що земля давно вже летить у безодню й що ми напередодні світової катастрофи?»
- Приступи меланхолії та депресії.
- Манія величі.
- Страх перед серйозними випробуваннями.

Чаргар

(5 – 10 балів)

- Здатність побачити прекрасне, навіть у буденних речах.
- Прагнення показати чистоту й невинність у мистецтві.
- Глибина мислення.
- Потаємність думок і переживань, котрі часто приховуються навіть ві найближчих людей.
- Багатий і різноманітний внутрішній світ.
- Невпевненість у власних силах.
- Невизнання кохання в душах оточуючих, та й у своїй власній також.
- Боротьба з самим собою, приглушення ніжності, любові.
- Цинізм у ставленні до сердечних поривів.
- Мовчазна поведінка.
- Свідоме, інколи проти власної волі, відштовхування близьких і коханих людей.
- Здатність не виявляти внутрішні хвилювання на людях.
- Прагнення створити (здійснити) щось величне, особливе, що залишиться в віках.
- Пошук спорідненої душі, людини, яка повністю зрозуміє й розділить життєві надії та сподівання, допоможе і заспокоїть.
- «Не виношу самовпевненості нашого віку» - ознака людини, що народилася не в свою епоху.
- Страх і нерішучість у відповідальні моменти життя.

Кук

(11 – 15 балів)

- Врівноваженість, здатність зберігати спокій у будь-якій ситуації.
- Аморальність і хитрість у спілкуванні з протилежною статтю.
- Бажання жити на догоду власним потребам і задоволенням,
- при цьому ні за що не відповідати.
- Улесливість, як у особистому, так і для здійснення професійної мети.
- Кар'єризм та запопадливість.
- Гротескний образ людини, явно переоцінює свої розумові здібності, та й зовнішність також.
- Байдикування та небажання заглибитися у власну душу, знайти свої ідеали та боротися за них.
- Відсутність навіть найменшого ентузіазму в усьому.
- «він був страшенно самолюбивий, і всякий казус, подібний до «ервики», його страшенно хвилював».
- Уміння ходити на задніх лапках перед начальством.
- Слабкодухість.
- Відсутність якихось здібностей і талантів.
- Сприйняття кохання як дивної, незрозумілої та непотрібної сторони людського життя.

Все гаразд

(25 – 35 балів)

Ви належите до групи людей зі стійкою, стандартною психікою, котрій не загрожують ніякі викривлення чи крайнощі. Адже всі вищезазначені типи – це представники особливого складу розуму, логіки й світобачення. Вам же варто шукати власний шлях особистісного розвитку.

РОЖЕВИЙ КОЛІР СІМ'Ї

ЧОТИРИ КАТРУСИ ДЛЯ ГЕНІЯ

Скільки всього написано, скільки вивчено матеріалів, проведено круглих столів, конференцій, диспутів, для того, щоб відтворити образи тих, кого кохали славетні. Пушкін – Шекспір – Гете – Шевченко. Особисте життя письменника не може бути таємницею, хоч як би того хотіли люди з напускною цнотливістю. Адже у тому кого і як кохає велика людина розкривається історія цілої епохи, атмосфера часу. Як влучно сказав учитель Сергій Кущенко: «У митців це один з ключів до розкриття таємниці їхньої творчості, її тематики, головних сюжетів, до розгадки соціальних, політичних і життєвих ідеалів». Найбільш цікава, повна і послідовна версія душевних змагань поета представлена у статті Сергія Васильовича «Жінки у коханні Шевченка».

Мета нашої наукової розвідки – дослідити значення і вплив імені Катерина на особистість Тараса Григоровича, його творчість і життєвий вибір в цілому. Тут треба брати до уваги не тільки саме ім'я, а місце та час спілкування.

Пошук жіночого ідеалу коханої, подруги, дружини притаманні всім молодим самотнім людям. І якщо ти палкий, з жагучим серцем, сильною вдачею і бунтівним характером, то обов'язково матимеш складні випробування.

Шевченко пройшов неабиякий гарт у горнилі життя. Ще з дитинства відчув смак сирітського хліба: матір Катерину замінила одна зі старших сестер, теж Катерина. Потім молодість – степи Казахстану і коханка, казашка Катя. Нарешті зрілість – глибоке серйозне захоплення молодою акторкою Катериною Піуновою з подальшою пропозицією одруження.

Ім'я це стало ніби фатальним для Тараса Григоровича. Чому? Напевно, не один шевченкознавець задавав собі подібне питання. Тому і ми долучимося до пошуків відповіді на нього. Звичайно, однозначного короткого пояснення немає і бути на може, бо внутрішній світ нашого генія літератури дуже багатогранний, складний, об'ємний. А ще, крім чотирьох Катрусь, були й інші захоплення, їх усього 10: Оксана Коваленко, польська швачка Гусиковська, натурниця Амалія Кробрерг, наречена Сошенка Маша, загадкова прочанка з Києва, Ганна Закревська, Варвара Репніна, Агата Ускова, Ликера Полусмакова. Деякі були одружені, з деkim розлучили обставини, інші просто не зрозуміли прагнень Шевченка.

До заслання одруження взагалі не входило в плани Тараса Григоровича. Молодий художник щойно отримав волю і можливість навчатися, тож хотів спочатку реалізувати свої таланти. Але повернемося до Катерини, бо саме з цим іменем пов'язані найважливіші уявлення митця про жінку.

Одним із завдань психолінгвістики є дослідження впливу антропонімів на формування характеру особистості. Відомий авторитетний учений у цій галузі, доктор психологічних наук Б.Ю. Хігір, після більш як 30-річних досліджень зібрав переконливі статистичні дані стосовно того, як прізвище, ім'я та по батькові впливають на характер, здібності, професіоналізм людини. На цій основі можна також спрогнозувати її сумісність з близькими.

Тож звернемося до цього авторитетного дослідника, щоб з'ясувати, як він аналізує Катерин. Ось основні риси:

- уміє викликати довіру;
- екстраверт;
- полюбляє екстравагантні прикраси й одяг;
- намагається бути в центрі уваги;
- завжди розраховує тільки на власну кмітливість;
- вперта й імпульсивна, не визнає тиску;
- амбітна й наполеглива;
- вміє пристосуватися до будь-яких обставин;
- дуже конкретна, у всьому шукає закономірність;
- на все має власну точку зору;
- інколи занадто відверта;
- гордовита, але завжди заступиться за колегу (друга), в якого труднощі;
- запальна й часом нестримна;
- у родині вона – лідер;
- енергійна, активна, завжди досягає мети;
- наполегливо відстоює власні інтереси;
- уміє створити домашній затишок і тепло.

Безперечно, це тільки узагальнений образ жінки з аналізованим ім'ям. При більш детальному вивченні біографічних даних матері, сестри, коханки і приятельки Т. Г. Шевченка все-таки можна виділити багато спільних рис. Їх підкреслено лінією. У свій час кожна з чотирьох Катерин мала великий вплив на поета. Вони сформували його внутрішній світ і стали символічними на чотирьох основних етапах життя: дитинство – юність – молодість – зрілість.

Давайте з'ясуємо символічне значення цих образів. Вияснимо їх змістове наповнення і дамо їм відповідні назви.

Катерина	Символьне наповнення	Період життя	Героїня поеми як приклад
Мати	Мрія	Дитинство	«Муза»
Сестра	Мати	Юність	«Марку Вовчку»
Казашка	Пристрасть	Молодість	«Слава»
Піунова	Подруга	Зрілість	«Доля»

1. **Мати** померла молодою і залишила у душі поета невилгою ранау, мрію про ласку, сімейне дозвілля, комфорт.

2. **Сестра** була для малого Тараса за матір і швидше за все стала образом едипового комплексу, що потім міцно засів у його підсвідомості. Саме вона дала поштовх до написання багатьох творів автора. Оскільки жінки в поемах і віршах Шевченка, навіть вигнані й упосліджені, - це насамперед сильні особистості, які прагнуть досягти свого, не зважаючи на складні обставини. Вони слабкі й ображені тільки зовні, але попри все діяльні, горді і цілеспрямовані.

3. **Казашка Катя** розцвіла прекрасною екзотичною квіткою, котру митець зірвав у розпалі молодечої сили. Через велику різницю в соціальному становищі, традиціях і менталітеті молоді люди не змогли бути разом. Тож вона залишилася для Тараса Григоровича приємним спогадом, подругою, що осяяла будні солдатчини.

4. **Піунова** – це ельдорадо митця про інтелігентну дружню сім'ю, добропорядні родинні стосунки. Він мріяв мати дружину-соратницю, патріотку і друга, та не судилося. Як згадувала потім сама актриса: «Тоді п'ятнадцятирічна дівчина, я, звичайно, не могла оцінити цю велику людину, але зате все життя гордилася і горджуся тим, що звернула на себе його увагу».

Усіх чотирьох Катрусь можна символічно поділити на 4 типи відповідно до світосприйняття та лідерських якостей. Пропонуємо вам авторський літературно-психологічний тест.

Спочатку дайте відповіді на запитання до зображень. Потім за таблицею поррахуйте бали і визначте, який психологічний тип вам притаманний. Напевно, на якомусь етапі вашого життя трапилася людина, що підсилила, виховала у вас відповідні якості. Вашій увазі представлені описи особистостей з прикладами літературних героїв-лідерів, які спроможні навчати, змінювати і вести за собою.

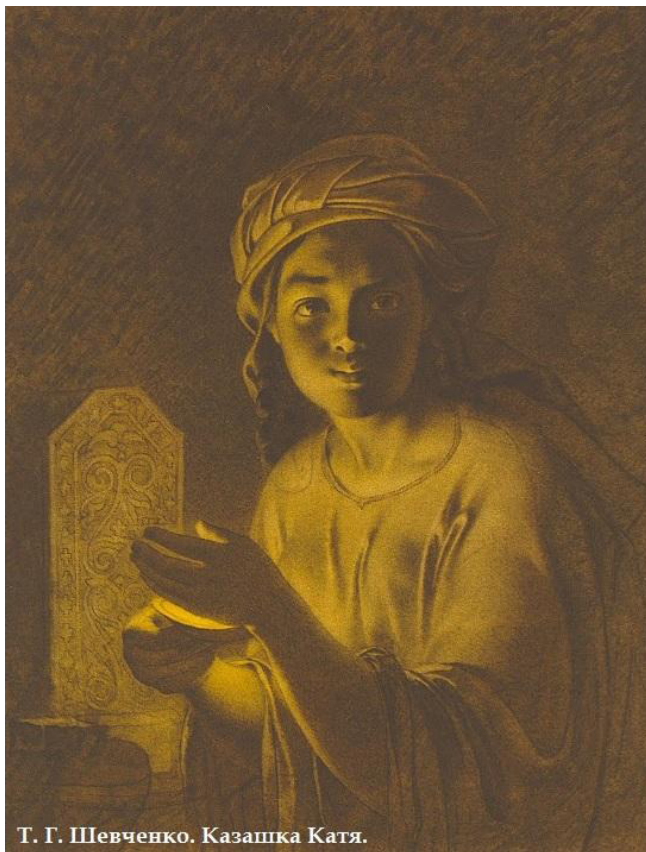
Психологічні висновки підтверджені чотирма поезіями Тараса Григоровича Шевченка, котрі, до речі, мають цікаві символічні «жіночі» назви: «Доля», «Муза», «Слава», «Марку Вовчку».

Мати Катерина

Сестра Катерина.

Т. Г. Шевченко. Казашка Катя.

Піунова Катерина.

Запитання до зображень

(образи матері і сестри дібрані автором відповідно до описів, викладених у спогадах поета)

1. Актриса Катерина Піунова у даний момент:
  - а) грає роль на сцені;
  - б) чекає в гості Т.Г. Шевченка;
  - в) дуже уважно спостерігає за чимось;
  - г) слухає співрозмовника.
2. Погляд і рухи казашки Каті виражають:
  - а) дитяче захоплення кимось або чимось;
  - б) бажання зрозуміти когось;
  - в) тривогу і занепокоєння;
  - г) запрошення до столу.
3. Котра з Катерин вам імпонує найбільше:
  - а) казашка Катя;
  - б) Катерина Піунова;
  - в) мати Катерина;
  - г) сестра Катерина.
4. Куди прямує сестра Катерина:
  - а) несе обід працюючим у полі;
  - б) до родички на пораду (у клумачку гостинець);
  - в) варити лікувальне зілля;
  - г) зустріти братів, щоб допомогти їм.
5. Виберіть із запропонованих рис характеру ту, яка, на вашу думку, найбільше властива молодій жінці, матері Шевченка:
  - а) врівноваженість;
  - б) доброта;
  - в) кмітливість;
  - г) весела вдача.

Номери запитань	Кількість балів			
	а	б	в	г
1	3	1	2	4
2	3	4	1	2
3	3	4	1	2
4	2	1	3	4
5	4	2	1	3

Мрія (5-8 балів)

Переважно ви опираєтеся на чудове знання ситуації, у тому числі і її прихованих деталей. Знаєте основні плітки і новини, тому добре розумієте, як і на кого можна вплинути. Приховано і чутливо водночас реагуєте на все, що пізніше можна використати у керуванні підлеглими. Надаєте переваги щирим зустрічам у колі однодумців.

Також наділені такою важливою рисою, як відповідальність. Цінуєте позитивну думку оточуючих: колег, рідні, сусідів. Привітні, доброзичливі, понад усе намагаєтеся втримати рівновагу у стосунках з членами колективу, у якому працюєте. Вразливо сприймаєте перемоги й поразки близьких вам людей.

За звичай зайняти позицію керівника не поспішаєте, але при потребі легко можете стати лідером, взяти ситуацію під свій контроль і в подальшому керувати нею. Вас знають як надійну людину, що завжди виконує дані обіцянки. Рідко відмовляєтеся від реалізації доручених справ і обов'язків. Завжди пояснюєте причину відмови. Умієте раціонально розподілити свій час і встигаєте виконати практично все, що запланували. Ваш вибір – добросовісна праця на благо родини чи підлеглих вам колег. Члени колективу завжди рахуються з вами вперед і поважають ваш вибір.

Варто тільки берегти себе від перевтоми, частіше відпочивати, дарувати собі маленькі втіхи.

Муза

*А ти, пречистая, святая,
Ти, сестро Феба молодая!
Мене ти в пелену взяла
І геть у поле однесла.
І на могилі серед поля,
Як тую волю на роздоллі,
Туманом сивим сповила.
І колихала, і співала,
І чари діяла...І я...
О чарівниченько моя!
Мені ти всюди помагала,
Мене ти всюди доглядала.
В степу, безлюдному степу,
В далекій неволі,
Ти сіяла, пишалася,
Як квіточка в полі!
Із казарми нечистої
Чистою, святою
Пташечкою вилетіла
І понадо мною
Полинула, заспівала
Ти, золотокрила...*

*Мов живущою водою
Душу окропила.
І я живу, і надо мною
З своєю Божою красою
Горши ти, зоренько моя,
Моя порадонько святая!
Моя ти доле молодая!
Не покидай мене. Вночі,
І вдень, і ввечері, і рано
Витай зо мною і учи,
Учи неложними устами
Сказати правду. Поможі
Молитву діяти до краю.
А як умру, моя святая!
Моя ти мамо! Положи
Свого ти сина в домовину
І хочь єдиную сльозину
В очах безсмертних покажи.*

(Т.Г. Шевченко)

Мати (9-12 балів)

Ваша найбільша заслуга в тому, що потреби колективу сприймаєте, як власні і відповідно приймаєте правильні рішення. Дієте виважено, у злагоді з іншими. До того ж берете на себе ту частину роботи, яка багатьом не під силу. Робите це не вагаючись і не докопуючись, чому хтось інший не хоче (пасивність, лінь, неспроможність). Попри це все одно не перетворюєтеся в «хлопчика на побігеньках». Умієте без менторських команд і розпоряджень залучити до справи всіх потрібних людей. Якщо комусь особисто вона й не вигідна, але важлива для колективу, ви можете пожертвувати дружніми стосунками з тим, хто проти.

В основному ви – оптиміст, переконаний, що більшість завдань можна виконати, а перепон – перебороти. За вами йдуть, знаючи, що ваші пропозиції завжди вигідні й перспективні. Умієте переконувати, схильні заохочувати, а якщо і доводиться виразити власне незадоволення, то робите це так, щоб дати можливість супротивнику зберегти достоїнство. У результаті люди намагаються працювати краще.

Завжди готові використати раціональні пропозиції товаришів, навіть якщо це мало співпадає з вашою особистою думкою. Саме такі люди, як ви, опиняються на видноті в будь-якому неформальному колективі, починаючи від компанії на замиській прогулянці до серйозної громадської організації, яка ще не встигла обрости бюрократичним апаратом.

До вас тягнуться ще й тому, що ви завжди готові підтримати у важку хвилину. У житті користуєтеся одним з основоположних понять Біблії – не засуджуй, а допоможи. Поважаєте людей, ставитеся до них доброзичливо. Ввічливі,

йдете на зустріч, умієте співпереживати. Завжди знайдете час, щоб вислухати приятеля, при цьому таємницю збережете повністю.

Іншим допомагаєте повірити у власні сили, чого оточуючі завжди потребують. До того ж ви не тільки уважний співрозмовник, аналізуючи чийсь проблеми, умієте запропонувати зручний вихід зі складного становища.

Марку Вовчку

*Недавно я поза Уралом
Блукав і Господа благав,
Щоб наша правда не пропала,
Щоб наше слово не вмирало;
І виблагав. Господь послав
Тебе нам, кроткого пророка
І обличителя жестоких
Людей неситих. Світе мій!
Моя ти зоренько святая!
Моя ти сило молодая!
Світи на мене, і огрій,
І оживи моє побите
Убоге серце, неукрите,
Голоднеє. І оживу,
І думу вольную на волю
Із домовини воззову
І думу вольную... О доле!
Пророче наш! Моя ти доне!
Твоєю думу назову.*

(Т.Г. Шевченко)

Хоч у поезії «Марку Вовчку» використано звертання «моя ти доне», почуття автор виражає зовсім не батьківські, а швидше синівські

Пристрасть

(13-16 балів)

Ви – вольова, впевнена в своїх силах людина. Першою йдете на зустріч всьому новому, незвіданому й часом небезпечному. При потребі без вагань вступаєте в боротьбу. Готові відстоювати те, в що вірите, в чому твердо переконані. Сміливо берете відповідальність на себе у вирішальний момент, не виправдовуючись фразою «начальству видніше».

Захоплені вашою сміливою поведінкою, колеги йдуть за вами. Однак часом вам не вистачає часу, щоб добре все обміркувати, все передбачити. З цієї ж причини вчорашні друзі й соратники можуть перетворитися на ворогів. «Безумство хоробрих – ось ваш стиль».

Часто стаєте поза законом, любите підтримувати і очолювати неформальні організації, навіть якщо це під заборонаю. Аби тільки було співзвучно з вашими

внутрішніми бажаннями і переконаннями. Якщо закохуетесь, то самовіддано і беззаперечно, безоглядно, забуваючи про традиції, думку старших, можливі заборони. Вашою енергетикою проймаються оточуючі, прагнуть повторити вчинки, бути схожим.

Самовіддані, аж занадто інколи. Намагаєтеся довести розпочату справу до ідеалу, при цьому всіх, хто в ній зайнятий теж «обточуєте», вдосконалюєте.

Ви також дуже працелюбна людина. Тим, хто знаходиться поряд просто соромно лінькувати. Завжди переповнені нових ідей, готові в будь-який момент взятися за складний, але перспективний проект. Навіть якщо при цьому є певна доля ризику.

Слава

*А ти, задрипанко, шинкарко,
Перекупко п'яна!
Де ти в ката забарилась
З своїми лучами?
У Версалі над злодієм
Набор розпустила?
Чи з ким іншим мизкаєшся
З нудьги та з похмілля.
Горнись лишень ти до мене,
Та витнемо з лиха;
Гарнесенько обіймемось
Та любо, та тихо
Пожартуєм, чмокнемося
Та й поберемося,
Моя крале мальована.
Бо я таки й досі
За тобою чимчикую:
Та хоча й пишалась
І з п'яними кесарями
По шинках хилялась,
А надто з тим Миколою
У Севастополі, -
Та мені про те байдуже;
Мені, моя доле,
Дай на себе подивитись,
Дай і пригорнутись,
Під крилом твоїм любенько
В холодку заснути.*

(Т.Г. Шевченко)

Подруга (17-20 балів)

Ви привертаєте до себе увагу насамперед тим, що добре бачите переваги і вигоди нових пропозицій та проектів. Беретеся за вирішення завдань, які можуть виявитися для когось недоступними або й небезпечними. Умієте поставити завдання так, що воно зацікавить і привабить людей. Не командуєте голосно, по-менторському, а тільки запрошуєте до обговорення. Навіть якщо підлеглий сприймає ваше керування як наказ, все одно виконує добровільно, з легкістю, ніби власний задум. Спілкування з такою людиною, як ви, багатьом лестить, тішить їх самолюбство, оскільки купатися в променях вашої популярності легко й приємно. Таким чином оточуючі навіть не усвідомлюють власну добровільну залежність.

До того ж ви умієте справляти враження на слухачів як ораторськими здібностями, так і артистичними талантами переконання. Чарівна посмішка, лагідний погляд – і слухачі зачаровані.

У вас дипломатичний характер, гнучке мислення, досить легко йдете на компроміси. Суперечки вирішуєте спокійно, без зайвого галасу. Колектив, яким ви керуєте, поважає і цінує вас, боячись втратити. Колеги добре розуміють, що така людина, як ви – рідкість.

Доброзичливо ставитеся до всіх членів родини. Можете дати корисну пораду з будь-якого питання, чітко і логічно пояснюєте мотиви власних вчинків, все робите послідовно й аргументовано.

Доля

*Ти не лукавила зо мною,
Ти другом, братом і сестрою
Сіромі стала. Ти взяла
Мене, маленького за руку
І в школу хлопця одвела
До п'яного дяка в науку.
«Учися, серденько, колись
З нас будуть люде», - ти сказала,
А я й послухав, і учивсь,
І вивчився. А ти збрехала.
Які з нас люде? Та дарма!
Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою.
Ходімо ж, доленько моя!
Мій друже вбогий, нелукавий!
Ходімо даліше, даліше слава,
А слава – заповідь моя.*

(Т.Г. Шевченко).

ЗОЛОТИСТИЙ КОЛІР СВІТОСПРИЙНЯТТЯ

«СМІЛИВІ ЗАВЖДИ МАЮТЬ ЩАСТЯ»

(Іван Багрянний)

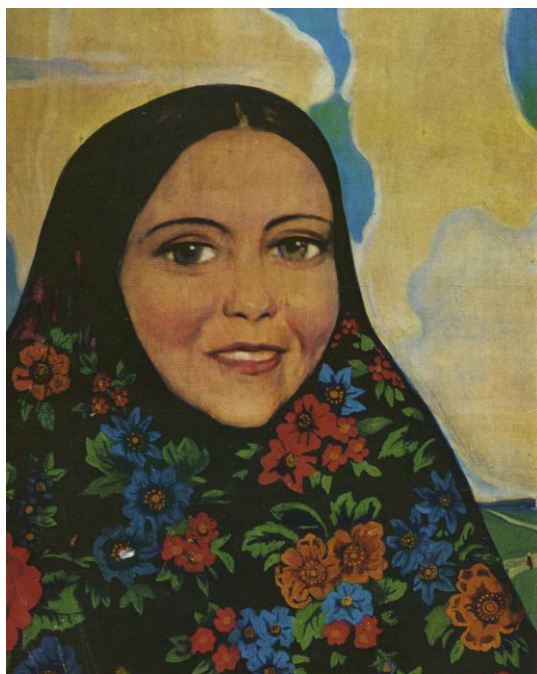
Ось, читачу, Ви й відкрили, один із найекстравагантніших тестів цієї книги. Сподіваюся, роман «Тигролови» читали і образи головних героїв запам'ятали чітко. Тому, що від цього залежить результат літературно-психологічного тестування. Для кращого розуміння символіки й сюжету твору пропоную Вам короткий коментар, зроблений на основі статті Миколи Жулинського «Я хочу бути тільки людиною».

Колись славетний режисер Юрій Ілленко вимріявав створити кінофільм за «Тигроловами», захоплений можливістю образно сконцентрувати в символічних драконах-експресах своєрідні ряди-свідчення про тоталітарний режим.

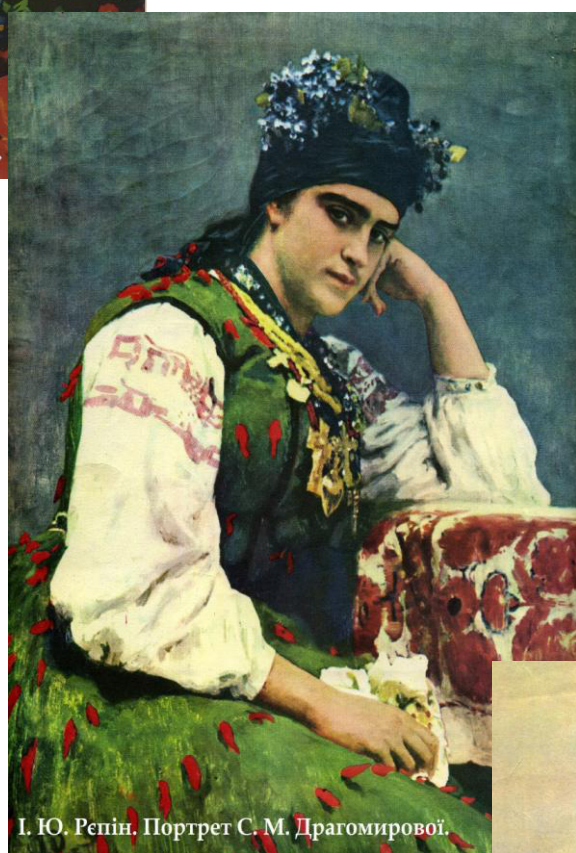
Головний герой роману Григорій Многогрішний з волі автора здійснює неможливе – вистрибує майже у смерть із черева скаженого дракона (потяга) і цим божевільним протестом відживлює в тисячах змарнованих, знеособлених в'язнів почуття людської гідності. Дає надію на те, що вихід є завжди, що «ліпше вмирати біжучи, ніж жити, гниючи». Григорій не змирився із нав'язаним йому статусом і хоче за будь-яких обставин залишитися Людиною. Хай він один такий сміливець, але це вже перемога, вже свідчення нездоланності духу і можливості подолання репресивної машини.

Під стать йому і Наталка, яка у вирішальний момент теж виявила незламну волю і сильний характер. У фіналі художнього твору зізнавшись батькам, що глибоко їй віддано кохає інженера, заявила: *«Як уб'ють мене, то я не вернусь. А як судилось мені щастя...то нехай же я буду, мамо, щаслива! І ви, тату!.. Благословіть! За свої вчинки відповідатиму я.. перед людьми і перед Богом. Ні, перед Богом і перед вами...[...]. То ж ваша кров у мені. Ви ж знаєте, що я ваша дочка... не губіть же мене! Нехай я буду щасливою!»*. [...] *«Григорій, бачачи, до чого може дійти, мовчки опустився на коліна поруч, тяжко похиливши голову, як під сокиру; бачив, що дівчина може переступити батьківське слово заради нього»*.

А ще, як не дивно, головну ідею роману, виражає вчинок Заливая, мисливської собаки і вірного друга Наталки. *«Гриць прип'яв Заливая, щоб не втік. Так звеліла мати. І вона вже біля нього ходила, як біля дитини. Годувала та доглядала, та й розмовляла з ним. Але Заливай скучав. Скучав смертельно. Вірний пес не міг звикнути без веселої своєї господині, без тієї товаришки вірної, що він був до неї прип'ятий міцніше, аніж мотузкою. На п'ятий день вранці Заливая не дошукались. Вірьовка була, а Заливая не було. Зринув десь вночі і втік. Одчайдушний і безмежно вірний пес розумів дружбу по-своєму і зробив так, як веліло йому собаче серце. Подався доганяти без надії догнати. Але – сміливі завжди мають щастя.»*

І. Глазунов. Дівчина з Волги.

І. Ю. Рєпін. Портрет С. М. Драгомирової.

Л. Чижикан. Файна дівчина.

К. Я. Афанасьев. Портрет молодого чоловіка.

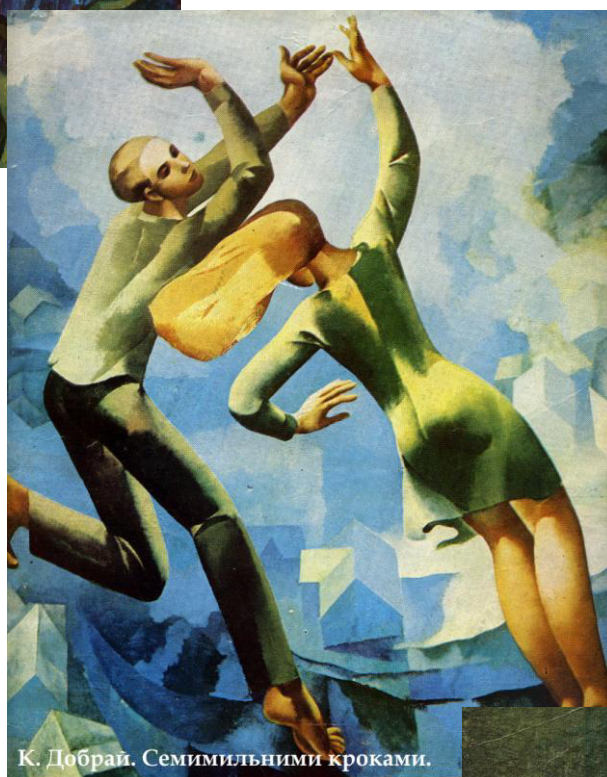
Невідомий художник. Літографія.

Невідомий художник. Портрет молодого чоловіка.

А. Ерделі. Заручені.

К. Добрай. Семимильними кроками.

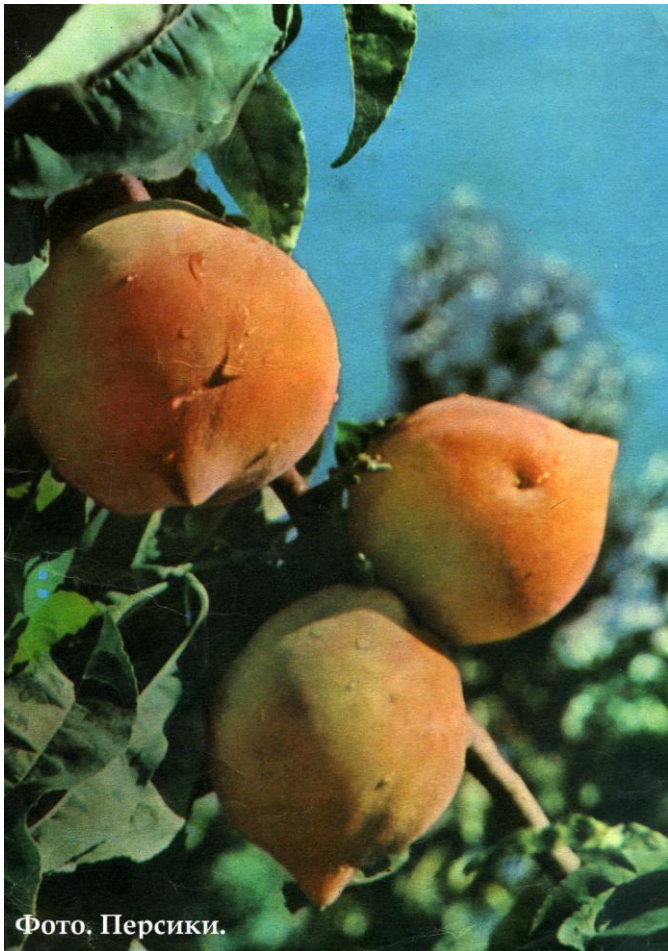

М. Ліхачов. Студенти.

Натюрморт з айвою.

Фото, Персики.

Житель півночі. Мисливець.

Запитання до зображень

1. Хто з дівчат найбільш подібний до Наталки Сірківни.
  - а) картина І. Глазунова;
  - б) портрет намальований І. Рєпіним;
  - в) малюнок Л. Чичкана.

2. Хто з чоловіків на чорно-білих зображеннях уособлює основні риси Григорія Многогрішного:
  - а) літографія;
  - б) портрет виконаний невідомим художником;
  - в) портрет виконаний К.Я. Афанасьєвим.

3. Яка з пар у перспективі могла би показати стосунки Григорія і Наталки. Намагайтеся оцінювати не художній стиль малюнку, а його характер.
  - а) картина М. Ліхачова;
  - б) картина А. Ерделі;
  - в) картина К. Добрая.

4. Якими фруктами ви би пригостили Григорія і Наталку:
  - а) натюрморт з айвою;
  - б) натюрморт з персиками;
  - в) вибраними власноруч.

5. Цей мисливець – батько Наталки, він:
  - а) обдумує план майбутнього полювання;
  - б) уявляє, як Наталка і Григорій перетнули кордон і прямують далі Маньчжурією;
  - в) вирішив пройти ще кілька кілометрів, щоб прослідкувати за тиграми.

Таблиця результатів

Номери відповідей	Кількість балів		
	а	б	в
1	10	20	30
2	20	10	30
3	30	20	10
4	10	20	30
5	20	10	30

Групи відповідно до психології сприймання твору

Митці (50-70 балів). Мають художній спосіб мислення, в основному послуговуються емоціями та почуттями, вирішуючи будь-яке завдання.

Аналітики (80-110 балів). Мають критичний спосіб мислення, в основному послуговуються логікою та безперечними доказами тої чи іншої ситуації.

Судді (120-150 балів). Мають практичний спосіб мислення, в основному послуговуються власними висновками, зробленими на основі почутих фактів

Судді (120-150 балів)

Ви умієте чітко вести розмову, логічно без зайвого каламбуру висловлювати думки. Завжди слідкуєте за послідовністю мовлення, вчасно підводите підсумки, легко пояснюєте власну позицію. Оратори вашого типу можуть виступати за строго регламентованим часом. Їх майже ніколи не відносить в сторону, оскільки вони строго дотримуються обраної напередодні лінії промови, тому встигають донести до аудиторії головне. А ще суддям завжди вдається досить потужно вплинути на публіку, наголошуючи на найцікавішому. Вони пишуть плани або хоча б чернетки лекцій, виступів і семінарів. Це додає впевненості у власних силах.

Гармонія, рішучість, розумний, твердий розрахунок – ось головні достоїнства. Де потрібно – ви домінуєте, але й поступитеся, якщо того вимагає ситуація, при цьому завжди на все маючи власну думку.

Свої сумніви, глибоко сховані й замасковані, судді в стані проконтролювати. Разом з тим прислухаються до порад близьких людей, яким довіряють і в яких упевнені стовідсотково. Це чудова риса характеру. Вона допомагає дізнатися чи все вдалося так, як планувалось.

Ви добре володієте собою, спокійні і врівноважені. Тільки у випадку крайньої необхідності реагуєте різко і швидко. Умієте завойовувати довіру навіть тих людей, які спочатку ставилися до Вас неприязно. З більшістю своїх обов'язків справляєтеся якісно і вчасно. Деякі з вас трохи самовпевнені.

Самостійність – також важлива якість суддів. В основному вони намагаються уникати будь-якої форми залежності. Все ж таки варто пам'ятати, що людство пережило льодяний період завдяки взаємодопомозі людини і ... оленя! Тому, можливо, не завжди треба войовниче обороняти власні рубежі. Інколи навіть приємно відчувати турботу, а разом з нею і залежність від чоловіка (дружини), батьків, дітей, друзів...

Ви – людина, котра завжди добре знає чого хоче. Саме тому у Вас є багато шансів стати надійним і розумним партнером. Маєте міцні принципи, від яких відступаєте вкрай рідко. Це з іншого боку й корисно, бо допомагає уникнути дурниць. Але, буває, шкода, що сприймаєте життя так принципово і розсудливо. І як наслідок, позбавляєте себе багатьох приємних сюрпризів та радощі. Зрештою, як знати, напевно, вам так зручніше, комфортніше?..

Коли доводиться вибирати між почуттями й розумом, то останній завжди перемагає, якщо не вдається знайти компроміс між ними. Практично неможливо, щоб Ви втратили голову і дозволили себе спокусити. Той, хто хоче чогось досягти у стосунках з Вами, повинен набратися терпіння, сили переконання і діяти поступово та виважено. Вмовити Вас на щось усупереч давнім переконанням надзвичайно важко.

Судді можуть піднятися над власними емоціями й переживаннями так високо, як ніхто інший. Хоча така поведінка не завжди істинна. Попробуйте час від часу давати волю власним почуттям, дозвольте себе спокусити, не думаючи про наслідки.

Оскільки Ви досить обережні, то й рівень претензій маєте помірний. Це страхує від безоглядного ризику, однак інколи стає перепорою на шляху до цікавих, оригінальних рішень.

Митці (50-70 балів)

Натури творчі, мислять більше образами, ніж чіткими категоріями. Це, звісно, не означає, що логіка повністю відсутня, але вона далеко не головна під час прийняття важливих рішень. Глибока емоційність, ліризм, справжнє внутрішнє хвилювання – ось головні, характерні риси цього типу людей. На перший погляд вони можуть відрізнятися одне від одного, але об'єднує всіх їх витончений мрійливий характер. Вони також мають особливу харизму, приємні в спілкуванні, знають, як сподобатися.

Незалежно від віку митці завжди молоді душею, часто дружать і спілкуються з молоддю, та й вона їх щиро любить. Інколи гаснуть так же легко, як і запалюються якоюсь ідеєю.

Мислення митців переважно інтуїтивне. Вони більше схильні до емоційних, а не логічних, спроб, здогадок і рішень. Спираються швидше на чуттєві враження, ніж на чіткий розрахунок.

Охоче ставляться до життя, як до гри, а якщо хтось не приєднується до них вважають, що її зіпсовано.

Щоправда, ви умієте при бажанні бути відвертими, милими, люб'язними. Однак зі своїми друзями і навіть родичами при потребі розлучаєтеся легко й швидко, набагато швидше, ніж їм би того хотілося. На таку поведінку впливає імпульсивність і страх прив'язатися занадто міцно до одного партнера при цьому втратити з поля зору інші важливі справи. У вашому житті немає рівноваги: то Ви на сьомому небі від радості, а то різко впадаєте у відчай, в основному через любовні хвилювання. Митці повинні частіше спиратися на тверезі оцінки, які досі ігнорували. У іншому випадку вони матимуть труднощі в особистому й сімейному спілкуванні.

Ви схильні вірити в душевні щедроти людини, в доброту, справедливість, любов. Вважаєте, що це ті важелі, які керують нашою цивілізацією. Легко привертаєте інших до своїх ідей, запалюєте в них вогонь.

Багаті емоції переповнюють світ ваших почуттів. Митці здатні відчувати набагато більше, ніж звичайне задоволення. У них є рідкісні здібності розширяти межі своїх переживань. Їх притягує пізнання нового у радості, азарті, захопленні.

Серед них багато любителів екстриму, тобто адреналінозалежних. До того ж виявляється це не тільки шляхом екстравагантних, незвичайних вчинків, а і в манері одягатися, і в спілкуванні з колегами, родичами. Зовсім несподівано ви можете сказати те, про що дехто навіть думати боїться або соромиться. Одним словом, шокувати публіку – ваш улюблений номер. Епатаж, ну, хоч невеличкий, хоч трішечки, приносить ні з чим незрівнянну насолоду.

Митці мають багату фантазію. Якщо використовуватимуть її вміло, то життя стане яскравішим, багатшим, принесе чимало радості оточуючим. Тільки будьте обережні: завжди відчувайте твердий ґрунт під ногами. Адже є ризик злетіти занадто високо і втратити відчуття реальності. Крім того, інколи ви видаєте бажане за дійсне.

Друзів і однодумців митцям легше зустріти серед працівників культури або мистецтва, у театрах, музеях, на виставках, у різних спільнотах, що вивчають все незвичайне, оригінальне, захоплююче.

Тільки пам'ятайте – життя дуже різноманітне навіть у буденних проявах. А свою багату уяву можна використати на те, щоб зробити світ кращим, цікавішим, яскравішим.

Аналітики (80 – 100 балів)

Люди цього типу більше, ніж усі інші, схильні аналізувати все, що їх оточує. На роботі часом бувають зайве педантичними і придирливими. Вони завжди стараються дійти до суті, кореня завдання, розкладають все по місцях. Знайте, що такий працівник не візьметься за справу, доки не зрозуміє, ля чого він це робить і яку вигоду зможе від усього отримати.

Усіх аналітиків, не дивлячись різницю у віці, поглядах і характерах, об'єднує одна важлива риса – прагнення досліджувати, вивчати, глибоко осмислювати завдання, щоб потім отримати якомога точніший результат.

Вони на льоту схоплюють нові ідеї, легко навчаються. Швидкість мислення поєднується з умінням робити правильні висновки. Здібні до абстрактного мислення, виділяють головне, узагальнюють факти, знаходять закономірності і переносять їх на новий матеріал.

Належать до числа людей наполегливих, відповідальних. Цінують власні здібності і таланти, знають недоліки.

Аналітики прекрасно орієнтуються в ситуації, що складається, дуже рідко дають волю емоціям. За звичай, вони вибирають рішення, яке в результаті буде найбільш вигідним. Послідовні і схильні більше довіряти фактам, ніж інтуїції.

У більшості випадків – Ви людина тактовна, стережетеся конфліктів. Умієте їх залагоджувати, уникаючи критичних ситуацій. Але!!! Якщо справа стосується власних винаходів, то здатні на явну агресію, захищаючи їх. Серед аналітиків досить багато людей здатних відстоювати свої творіння, навіть ціною власного життя або особистих вигод. Якщо ж трапляється побутова суперечка, то швидше за все, Ви

спочатку врахуйте , як це відобразиться на службовому становищі і стосунках з начальством, друзями.

Ще одна цінна якість аналітиків: при необхідності вони впевнено беруть на себе обов'язки керівника, але коли потрібно передати штурвал, то роблять це без зайвої суперечки.

Оцінюючи причини будь-яких труднощів, вони повністю прямі і реалістичні. Гнучкість мислення, розсудливість і чутливість – це їх соратники. Аналітики уміють жити в злагоді з іншими, не порушуючи при цьому внутрішньої гармонії.

Скоріш за все Ви – спостережлива людина. Навіть якщо в побуті це не виявляється, то компенсується на роботі, в науковій діяльності. Особливо якщо займаєтеся фізикою, математикою чи природничими науками.

Аналітики розсудливі, спокійні і обачливі, не впадають в крайнощі. Частіше не емоціями, а намірами продиктовані їхні вчинки. Вони правильно оцінюють значення речей, цьому допомагає врівноваженість. Коли щось трапляється з рідними, такі люди неодмінно допоможуть. Кмітливі, знають, як справитися з ситуацією, що склалася і як отримати з неї користь. Сміливо і вправно дискутують на різні теми.

Аналітики занадто серйозно ставляться до життя. Цим вони інколи позбавляють себе деяких радощів і задоволень. Щоб збільшити свій емоційний коефіцієнт, більше відпочивайте на природі. Частіше слухайте музику, сходіть на художню виставку, і ... закохайтесь. Насолоджуйтеся запахами та красою квітів. Ніжніше ставтесь до оточуючих. Дуже швидко Ви переконаєтесь, що наш світ прекрасний, а навкруги багато краси і світла.

ЗЕЛЕНИЙ КОЛІР МЕТИ

А ТИ ЛИЦАР?

Протягом століть напруженої боротьби за власні свободи і права українці створили сувору, мужню, й водночас ліричну поезію – думи та історичні пісні. Ці перлини народної творчості мають велике наукове і культурне значення, адже в них відбито світогляд народу, його морально-етичні норми, погляди, естетичні смаки.

Арабський мандрівник XII століття Павло Алепський, подорожуючи по Україні, вражений і захоплений духовним потенціалом українського народу, його життєвим духом, у своїх подорожніх нотатках записав: «Усяке місто й містечко в землі козаків багаті мешканцями, надто ж маленькими дітьми. У кожному місті безліч дітей, і всі вміють читати, навіть сироти. Вдів і сиріт у цій країні дуже багато, чоловіків їхніх убито в безперервних війнах. Але в них є гарний звичай: вони одружують своїх дітей зовсім юними, і з цієї причини вони численніші від зір небесних та піску морського». Так уже склалося, що вижити, вистояти – було найпекучішою проблемою українців упродовж століть. Однак навіть у такій жорстокій, кровопролитній боротьбі народ не змілів душею, зберіг свої духовні сили.

Герої дум та історичних пісень завжди були носіями моральності, виразниками загальнонародних інтересів і сподівань. Ці твори через століття дають нам змогу всім серцем відчувати історію рідної землі, глибше зрозуміти характер свого народу, зрозуміти його крицеве життєве кредо, так влучно означене козацьким полковником Іваном Богуном: «Скидаю шапку лише перед Богом, та й то за власною охотою».

Перевірити себе на здатність бути героєм, допоможе вам літературно-психологічний тест «А ти лицар?». Сміливо вирішувати складні ситуації, брати відповідальність на себе, приймати обдумані рішення і планувати подальшу стратегію дій – ось головні риси лідера, дійсно мужньої і відповідальної людини.

У тесті запропоновано розглянути і зрозуміти образи 4 героїв народних історичних пісень: Б. Хмельницького, Морозенка, У. Кармалюка та Максима Залізняка. Відповідно складено 4 характеристики, котрі проілюстровано прикладами і короткими історичними довідками. Відповівши на запитання поставлені до портретів народних месників, ви зможете порівняти себе з одним із них.

В. Трошин. Кармалюк.

Морозенко.

Максим Залізняк

Зіслав Богдан Хмельницький
Голову Корса Зіславського
в околиці Іржавця, 1655

4 Невідомий художник. Б. Хмельницький.

Запитання до зображень

1. На ваш погляд найбільш мужнім виглядає:
  - а) Морозенко;
  - б) Устим Кармалюк;
  - в) Богдан Хмельницький;
  - г) Максим Залізник.
2. Не зважаючи на загальноприйнятту версію, розгляньте портрет Богдана Хмельницького і поміркуйте над питанням: чому в народі гетьмана назвали батьком Хмелем:
  - а) тільки через прізвище;
  - б) через дипломатичні здібності;
  - в) так вирішили історики;
  - г) мені однаково.
3. Дивлячись на Морозенка, Ви вважаєте його:
  - а) узагальненим образом лицарства;
  - б) конкретною історичною особою;
  - в) реальною людиною, можливості якої перебільшено співцями дум;
  - г) героєм, яких багато.
4. Хто з лицарів народних пісень, на вашу думку, найбільш гіперболізований:
  - а) Морозенко;
  - б) У. Кармалюк;
  - в) М. Залізник;
  - г) Б. Хмельницький.
5. Відомий історичний факт: Максим Залізник сам проголосив себе полковником. Судячи із його зовнішності, можна пояснити все так:
  - а) полюбляв бої і славу;
  - б) задля організації українців на боротьбу;
  - в) був природженим лідером і керівником;
  - г) я не вірю, що це він сам себе проголосив...
6. Якби Вам запропонували змінити портрет У. Кармалюка, Ви б:
  - а) зобразили його старшим;
  - б) молодшим;
  - в) багатше одягненим;
  - г) мені й так все подобається.
7. Як ви ставитеся до історичних народних пісень загалом:
  - а) шаную як історичну спадщину;
  - б) подобаються;
  - в) цікавий вид фольклору;
  - г) чув (чула) про них, але не цікавлюся.

Таблиця результатів

Варіанти відповідей	Номери запитань і кількість балів						
	1	2	3	4	5	6	7
а	4	3	3	1	1	1	2
б	2	1	1	3	2	2	1
в	1	4	2	2	3	3	4
г	3	2	4	4	4	4	3

Сонце

(7 – 12 балів)

Лідери, до того ж бійцівського типу. Горять – світять – гріють, як Сонце.

Ви - дуже геройська і цілеспрямована людина. Маєте підприємливу жилку, намагаєтеся витягти максимум користі із ситуації, яка склалася. Навіть, коли бачите, що поразка неминуча, все одно легко не здаєтесь. А перепочивши, шукаєте нагоди для реваншу. Така позиція обіцяє чималі успіхи, але часом ускладнює спілкування з оточуючими, котрим ваша діловитість може здаватися надмірною.

Ви умієте переконувати і направляти інших, змусити виконати роботу вчасно. Хоча інколи щось в інтонації, погляді і жестах ваших підлеглих промовляє: «Дай перепочити». Звісно, ви народились, щоб керувати й бути на передовій, маєте владний характер, і напевно, боляче сприймаєте, коли хтось намагається вказувати Вам, як себе вести і що робити. Якщо протягом життя не вдасться зайняти важливий адміністративний пост, то можете стати бунтарем.

Нерішучість – поняття для Вас далеке. Вважаєте себе досить компетентним у багатьох питаннях. Інколи приймаєте рішення, не порадившись з колегами. Якщо трапляється промах, визнаєте його, виправляєтеся. Враховуєте досвід попередників. Сміливо відстоюєте честь колективу, яким керуєте.

Ваш історичний прототип – Максим Залізняк.

Найбільше піднесення гайдамацького руху на Правобережжі в історії називається «Коліївщиною» (1768). Його очолив Максим Залізняк із містечка Медведівки на Чигиринщині. Проголосивши, себе полковником, Максим Залізняк зібрав у Холодному Яру загін повстанців і захопив Жаботин, жорстоко покаравши шляхту й орендарів. Пізніше захопив міста Смілу, Черкаси, Корсунь, Богуслав, Канів, Лисянку й підійшов до Умані, одного з найважливіших польських укріплень. Загін польського війська під командуванням Івана Гонти перейшов на бік повстанців. Проте згодом керівників підступно захопили, а повстання придушили.

*Отак Максим Залізник
Із панами бився
І за те він слави
Гарной залучився.
Лине гомін, лине гомін
По степу німому, -
Вертаються козаченьки
Із бою додому.
(Укр. н. пісня).*

Місяць (13 – 17 балів)

Сірі кардинали. Стримані і помірковані. Захищають всіх і все від згубного впливу, як Місяць Землю.

Ви – активна, зосереджена і впевнена у собі людина. Умієте реалізувати власні здібності. Головне для Вас – досягти поставленої мети. І навіть, якщо лаври дістануться іншому, особливої печалі не відчуватимете, бо ж обов’язково візьмете свою частку. Вона, як правило, буде ще й більшою, ніж у того, хто б’є себе в груди і привселюдно вихваляється.

Мудрість і тверезий розрахунок, уміння дати добру пораду – ось ваші основні достоїнства. Якщо потрібно – керуєте, але й поступитися для вас не проблема. Завжди берете до уваги думки і побажання інших. Хоча тільки Вам самим відомо чи завжди достойними методами досягаєте мети.

Полюбляєте давати поради оточуючим, вони шанують Вас як керівника, оскільки власні емоції тримаєте на припоні, рідко даючи їм волю. Членів свого колективу захищаєте навіть перед начальством на декілька рангів вищим за Вас. Агресія і натиск не ваші союзники. Звичайно, можете при потребі взятися й за шаблюку і пригрозити, але це на крайній випадок, якщо вмовляння не допомагають.

Ваш історичний прототип – Устим Кармалюк.

Він – один з найулюбленіших народних героїв першої половини ХІХ ст. Підняв на повстання проти кріпосницького ладу майже 20 тисяч селян протягом 25 років. Повстанські загони на чолі з Устимом Кармалюком за цей час здійснили понад тисячу нападів на поміщицькі маєтки. Його кілька разів заарештовували, засилали в Сибір, але він чотири рази тікав із каторги і повертався на батьківщину. Потім знову продовжував боротьбу. Ще за життя ім’я Кармалюка стало легендарним.

*За Сибіром сонце сходить
Хлопці, не зівайте,
Ви на мене, Кармалюка,
Всю надію майте.
Чи хто їде, чи хто йде,
Треба їх спитати,
Як не має він грошей –
треба йому дати.*

(Укр. н. пісня.)

Земля (18 – 23 бали)

Реалісти, умілі виконавці й організатори. Дають життя всім організмам і клітинам, як Земля.

Ви задоволені своїми успіхами й перемогами, які маєте на сьогодні. Хоча не збираєтеся зупинятися на досягнутому і хотіли би йти вперед, досягаючи інших висот. Вірите, що обставини складуться якнайзручніше для Вас. Цілком тверезо оцінюєте силу обставин та враховуєте інші незалежні фактори, що можуть вплинути на успіх розпочатої справи. Знаєте свої сильні і слабкі сторони. Вам здається, що зможете відразу скористатися вигідною ситуацією, як тільки вона з'явиться на горизонті. Берете активну участь у житті колективу, в якому працюєте. Постійно шукаєте нові засоби для досягнення поставленої мети, а якщо не знаходите, то починаєте самі їх створювати. Та й гра варта свічок, бо на кін ставите багато – кар'єрний ріст, можливість зайняти керівну посаду або ж підвищення. Швидше за все, Ви вже керівник хоча б невеличкого підрозділу.

Добросовісно і старанно виконуєте свої обов'язки. Завжди готові допомогти колегам, але в рамках розумного. Любите брати участь у колективних творчих справах.

Ваш історичний прототип – Морозенко.

Військово-політичний діяч часів Хмельниччини. Походить із галицько-подільського шляхетського роду. Навчався в Краківському університеті. Був полковником реєстрового козацького війська, організатором військових дій на Поділлі. Відзначився у битві під Пилявцями, керував кіннотою у війську Богдана Хмельницького під Збаражем. Ввібрав кращі риси козаків-патріотів, які мужньо боролися проти турецьких і польських завойовників.

*Ой з-за гори та з-за кручі
Буйне військо виступає,
Попереду Морозенко
Сивим коне виграває.
То не грім в степу грохоче,
То не хмара світ закрила, -
То татар велика сила
козаченьків обступила.*

(Укр. н. пісня).

Сатурн (24 – 28 балів)

Дипломати, хитрі й обережні, виважені. Захищають себе і близьких власною харизмою, як Сатурн кільцями.

Ви – вроджений менеджер, дипломатичний керівник і миротворець. Намагаєтеся бути добрим для всіх, хоча з віком розумієте, що це неможливо. Хочете втримати рівновагу там, де її забезпечити вкрай складно.

Старовинне німецьке прислів'я каже: «Бог дає нам горіхи, але Він їх не лущить». Успіх рідко приходить сам по собі. Працьовитість і відвага – ваші великі достоїнства. Слід при цьому відзначити, що саме відвага, а не запальний штурм і натиск. Умієте м'яко, проте дуже впевнено настояти на своєму і змусити людей зробити по-вашому.

У житті бувають щасливі моменти, котрі Ви схоплюєте на льоту. Терпляче збільшуєте власні статки, наполегливо і виважено обдумуєте наступний крок. Умієте прорахувати ситуацію на декілька ходів уперед, наділені здібностями стратега і тактика. Хоча при цьому буває довго зважуєте ситуацію і, як наслідок, можете прогавити головне. Якщо займаєте керівну посаду, то тримаєте в полі зору всіх, від найменшого службовця до замісника, улюбленців не заводите, по-батьківськи ставитеся до підлеглих.

Ваш історичний прототип – Богдан Хмельницький.

Прославлений керівник Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст., засновник Української козацької держави, гетьман України 1648 – 1657 роках. Жоден гетьман не мав такого високого авторитету, популярності й визнання, як Богдан Хмельницький. Мав великий досвід козацького старшини, полководця й дипломата. Сформував неповторну добу правління, названу його іменем, - Хмельниччина. Він також був високоосвіченою людиною: володів багатьма іноземними мовами, знав історію, юриспруденцію, військову справу.

*Чи не той то хміль,
Що у пиві кисне?
Ой той то Хмельницький,
Що ляшеньків тисне.
Гей, поїхав Хмельницький
К Золотому Броду,
Гей, не один лях лежить
Головою в воду.
«Не тий, Хмельницький, дуже
Золотої Води,
Їде ляхів сорок тисяч
Хорошої вроди». –
«А я ляхів не боюся
І гадки не маю –
За собою великую
Потугу я знаю».*

(Укр. н. пісня).

СИНИЙ КОЛІР КАР'ЄРИ

У КРАЮ ЛЕГЕНД

«Українці схильні до фантазувань у силу своєї поетичної вдачі. Вони витворили дивовижний пісенний епос зі складним символічним тлумаченням рослинного й тваринного світу. Фантазійний елемент тут грав також чималу роль. Люди зафіксували свою історію у формі пісень, легенд, народних переказів. Зберегли в серії народних оповідей такий феномен, як слов'янська міфологія в її українському варіанті, а з тим своє поетичне бачення неба, землі й води».

(В. Шевчук)

Таким чином фольклорно-фантастична новела стала ніби національним жанром і створила притаманну собі культуру. У давніх українців не було рабства. Вони жили дружніми родинами, де панувала общинна рівність. Тож і персонажі їхньої міфології, як стверджує Сергій Плачинда у книзі «Словник давньоукраїнської міфології», були людьми.

Слов'янські народи, так само, як і інші нації, олюднювали природу, тобто вони вірили, що все навкруги живе, відчуває, розуміє, має власні бажання, бореться за своє існування. Не дивно, що й досі ми вживаємо такі вирази, як «дощ іде», «сонечко сідає», «заметіль дує».

На відміну від грецької, у слов'янській міфології верховних богів було декілька, а ось другорядних – багато. Вони мали збірні назви, серед них не помічали кровних зв'язків. Головні боги слов'ян жили на небі. А інші – на землі (в лісах, полях, річках і домівках) або під землею.

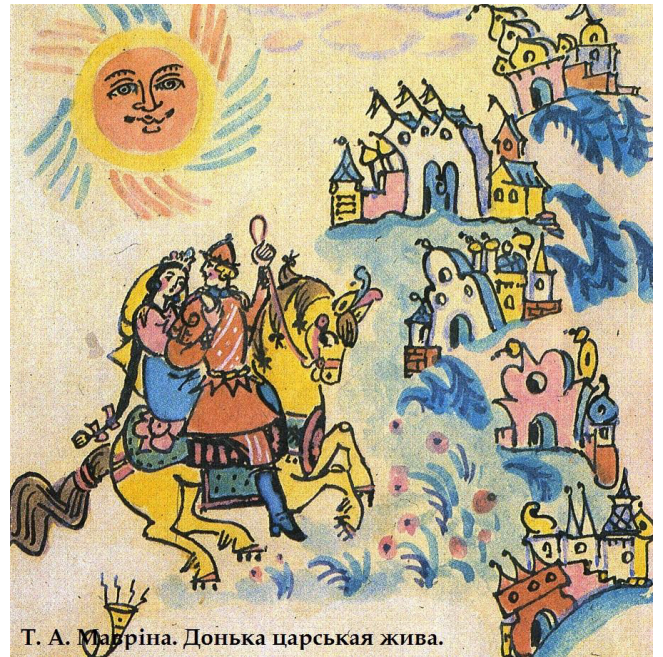
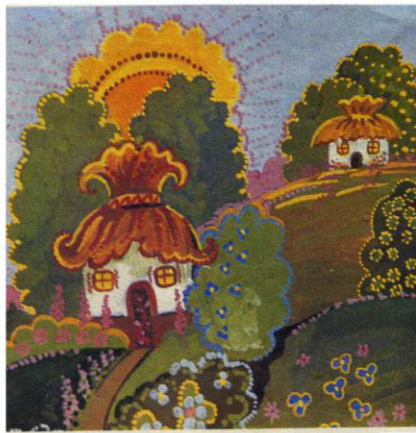
Українська міфопоетика об'єднує уявлення праслов'ян часів їхнього спільного життя.

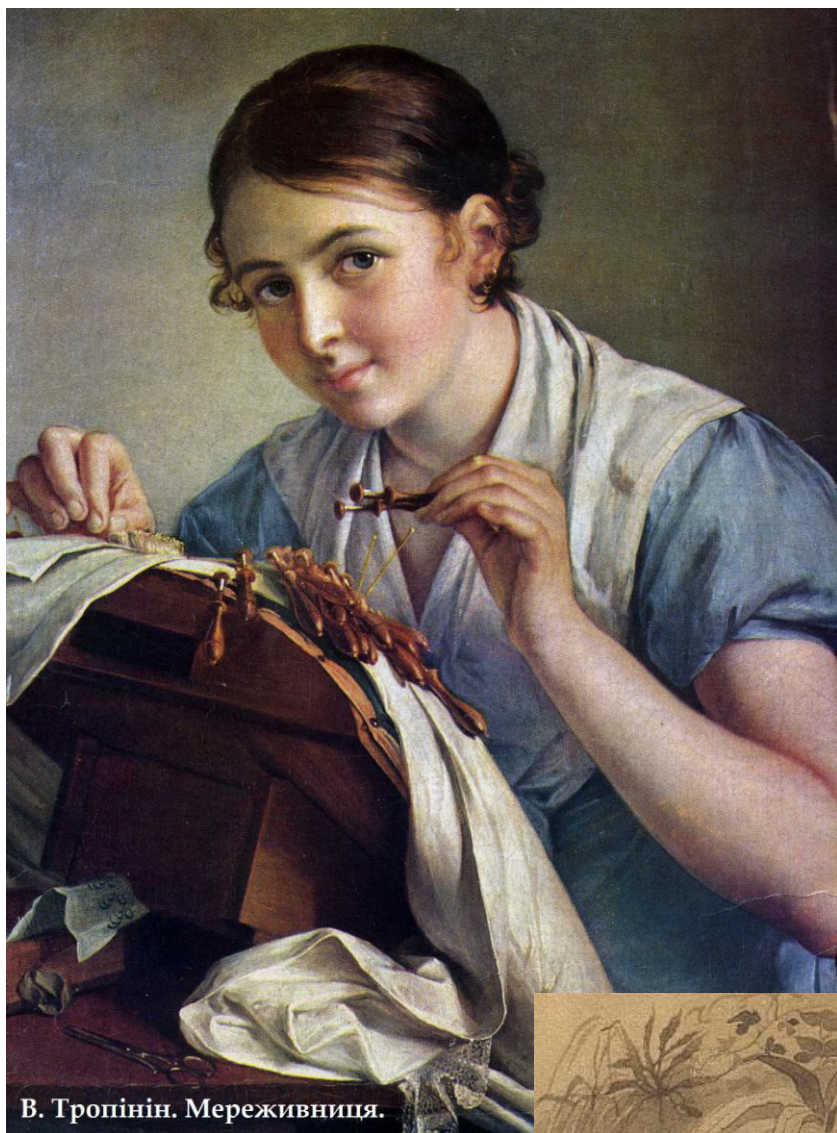
Натюрморт з айвою.

Н. Батова. Село моїх мрій.

Т. А. Мавріна. Донька царська жива.

В. Тропінін. Мереживниця.

Т. Шевченко. Робінзон Крузо.

Запитання до зображень

1. Котра з трьох картинок Н. Батової Вам подобається найбільше?
  - а) Страхуло;
  - б) будиночок;
  - в) птах.
2. Куди прямує царевич із нареченою?
  - а) додому;
  - б) в краї далекі;
  - в) до найближчого безпечного місця.
3. Які емоції викликає у вас картина В. Тропініна «Мереживниця»?
  - а) захоплення шедевром;
  - б) радість, що є такі роботящі і водночас гарні дівчата;
  - в) повага до автора чи героїні малюнку.
4. На малюнку «Робінзон Крузо», виконаному Т. Г. Шевченком, чоловік виглядає:
  - а) зосередженим;
  - б) замисленим;
  - в) натхненим.
5. Хто по-вашому готував натюрморт для замальовок?
  - а) витончена інтелігентна людина;
  - б) просто помічниця художника;
  - в) сам живописець.
6. У будиночку на картина Н. Батової живуть:
  - а) Страхуло і птах;
  - б) ніхто, бо він казковий;
  - в) тільки Страхуло.

Таблиця результатів

Варіанти відповідей	Кількість балів					
	1	2	3	4	5	6
а	1	1	2	3	2	2
б	3	2	1	2	1	3
в	2	3	3	1	3	1

Характеристики зроблені на основі висновків Арнальдо Панграцці про енеаграму як теорію особистості. Матеріал доповнено, скомпановано і адаптовано до потреб нашої книги.

Учителі (6-9 балів)

Насамперед учителі працюють над тим, щоб завоювати прихильність людей, які їм подобаються. Кожна така перемога стає їх особистим успіхом. Вони прагнуть створити свій героїчний образ. Бажають бути важливими в очах інших, обирають ролі та стилі поведінки, що гарантують їм популярність і престиж.

Учителі сприймають власну цінність через нагромаджені блага: гроші, престижні будинки, одяг, техніку, подорожі. Для розвитку своєї впевненості інтенсивно працюють, іноді багато в чому собі відмовляючи. Загалом це такі собі наполеони, що завжди хочуть завоювати більше. Люблять керувати і наставляти інших. З них виростають чудові менеджери і стратеги різного рівня.

Учителі почуваються впевненими в міру того, наскільки можуть здобути повагу і пошану інших. Почуваються добре, коли мають змогу добросовісно виконувати свої обов'язки. Дотримуються норм групи та встановлених у ній правил. Оберегають себе від небезпек та невпевненості, що випливає зі стосунків з деякими людьми. Вони виховані та привітні, чим завойовують собі симпатію інших. Це пов'язано з тим, що вчителі просто мають потребу почуватися живою частиною групи. Люблять брати участь у різноманітній діяльності соціального типу, звідки черпають життєву енергію. Серед них є чимало людей схильних замінити глибокі духовні цінності (кохання, дружбу) миттєвими компенсаторними задоволеннями: їжею, подорожами, телебаченням, алкоголем.

Це працьовиті і організовані люди, вірні своїм родинам і обіцянкам.

Впізнайте себе в образі Івана Палійчука з повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків».

«Коли Іванові минуло сім літ, він уже дивився на світ інакше. Він знав уже багато. Умів знаходити помічне зілля – одален, матриган і підойму, розумів про що канькає каня, з чого повстала зозуля, і коли оповідав про все те дома, мати непевно позирала на нього: може воно до нього говорить? Знав, що на світі панує добра і зла сила, що арідник (злий дух) встигає скрізь; що в лісах повно лісовиків, які пасуть там свою маржинку: оленів, зайців і серн; що там блукає веселий чугайстир, який зараз просить стрічного в танець та роздирає нявки; що живе в лісі голос сокири. Вище, по безводних диких недеях, нгявки розводять свої безконечні танки, а по скелях ховається щезник. Міг би розказати і про русалок, що гарної днини виходять з води на берег, щоб співати пісень, вигадують байки і молитви, про потопельників, які по заході сонця сушать бліде тіло своє на каменях в річці.

Весь світ був як казка, повна чудес, тасмнича, цікава й страшна.»[...]/

-Подуй перше, ніж маєш сісти! – вимагала від Івана Палагна.

Але він знав і без неї. Старанно продмухував місце на лаві, щоб не привалити яку душу, і засідав до вечері...

На Маланки до маржини у загороду приходив сам Бог. На високому небі ясно горіли зорі, люто тріщав мороз, а сивий Бог йшов босоніж по пухкому снігу і тихо одхиляв двері кошари.

Прокинувшись уночі, Іван наслухав і, здавалося, чув, як лагідний голос питає маржинку: «Ци ти, худібка, наїжсена, напоєна добре? Ци сокотить тебе газда?..»Радісно бляєли вівці, веселим риком озивались корови – газда доглядає їх

добре, сумлінно, поїть, годує і навіть нині вичесав шерсть. Тепер пан Біг, напевно, обдарує його новим приплодом.

І Бог давав приплід. Овечки мирно котились, чинили ягнички, корови щасливо уположались.

(М. Коцюбинський).

Письменники

(10 – 14 балів)

Письменники будують власну самооцінку, порівнюючи себе з іншими та змагаючись з ними. Іноді вдаються до звабливої поведінки як форми контролю. Якщо це не допомагає різко обривають стосунки, щоб не допустити почуття відкинення та самотності.

Деякі з них бояться недооцінки з боку інших та уникають тих стосунків, які можуть виявити їхні слабкі сторони. Прогресивні письменники уникають атмосфери буденності та щоденної одноманітності, кидаючись у дуже бурхливу та навіть небезпечну діяльність, що дозволяє їм інтенсивно смакувати життя. Серед людей такого типу багато обдарованих до музики, режисури, театру й живопису. Вони цікаві в спілкуванні, здатні на неординарні вчинки, люблять ризик.

Багато письменників захоплюються «закритими групами», що практикують взаємний обмін таємними знаннями. Наприклад, відвідують центри йоги, практикують ритуали, які дозволяють їм відчувати особливу силу, цікавляться різними системами думки, що пояснюють поведінку людини. Мають потребу у конкретних місцях для усамітнення, в яких можуть відновитися та розвивати власні інтереси. Їхні матеріальні вимоги скромні, якщо, звісно, це справжній тип письменника, а не самовдоволений амбітний хвалько.

Впізнайте себе в образі подорожуючого грека Еллади з поеми Ліни Костенко «Скіфська Одиссея».

*А він шукав на острові печеру,
де народився син Геракла — Скіф!*

*З'явився геть подряпаний гілками.
Ну, тут на нього греки з кулаками.*

*А він їм склав усі свої трофеї —
кремінний ніж, сокиру кам'яну.
— Чи не прибив нас вітер до Гілеї?
Жили тут люди в давню давнину.*

*Не встиг я, — каже, — обійти цей острів.
Які тут скелі і який тут простір!
Уже й пороги видно вдалині.
Вони ревуть, як тури кам'яні.*

Краси такої Змієм не зурочиш.

*Тут на воді співає очерет.
І дикі бджоли грушевих урочищ
у дупла дбають бурштиновий мед.*

*Печеру бачив, там чайки гніздились.
Хотів зайти, зірвався, не доліз.
Отам вони, мабуть, і народились,
три брати — Скіф, Гелон і Агафірс.*

*Красива мати в них була, зміюка.
Геракл поїхав. Виросли малі.
Натяг найменший батькового лука
та й став царем всієї тут землі.*

*Але ж яке ревіння безнастанне!
Це описать — зламається перо.
Куди ви, греки? Тут якісь титани
загородили скелями Дніпро.*

*Киплять, ревуть і піняться потоки.
Шалений вир закручують вали.
Тут треба йти в село Переволоки,
просить людей, щоб не-ре -во-лок-ли.*

*Тут вантажу з човнів не наноситись.
Це поєдинок каменю й води.
Тут Шум-Поріг, Будило, Ненаситець,—
тут дев'ять їх, попробуй обійди! [...].*

*На злуці рік святилище богині.
Такі сади, що важко проминать.
Гойдаються на вербах Берегині,
протослов'янські родички наяд.*

*Казковий край, небачені терени!
А прийде вечір, тільки бережисьь.
Дівчата тут співають, як сирени,—
хоч до корми ремінням прив'яжисьь!*

*Ще й, звісна річ, розказую не все я.
На це потрібно віщої струни.
Далекий світ, купецька одіссея,
хмільне старе вино старовини!*

*Он Одиссей вертався десять год,
та й то зазнав ого яких пригод.*

*А цей гречин вертається віки,
та ще ж ізвідки — прямо з дна ріки! —
в двадцятий вік причалює од Скіфів! —
а от про нього ні чуток, ні міфів.»*

*І все тому, що наша ера
чомусь і досі не дає Гомера.*
(Ліна Костенко)

Адвокати (15 – 18 балів)

Адвокати вважають себе майстрами здобувати довір'я інших людей. Уміють поводитися в складних ситуаціях. Вони з природною легкістю знаходять друзів та тих, хто би міг ними захоплюватися. Також з непомильною легкістю визначають «важливих людей», шукаючи можливості бути біля них. У адвокатів немає сильної потреби досягти успіху, але вони хочуть займати особливе місце у житті сильних світу цього. Переконані, що успіх залежить від допомоги та співпраці обох сторін. Від людей, котрим допомагають, очікують визнання і віддачі.

Адвокати можуть бути дуже спритними, аналітично мислячими й організованими. При потребі здатні на самопожертву і сильний опір обставинам. Намагаються оточити себе соратниками, які думають так, як і вони. Роблять це з метою захиститися від можливої критики чи суперечок. Рівновага – це основа їхнього спокою.

Вони схильні домінувати над партнером у парі та контролювати його. Якщо вдасться збудувати взаємне довір'я, то дозволяють собі виявити ніжність, показуючи цим самим власну прихильність і любов. Надають велике значення дружбі та спільному проведенню часу з тими людьми, котрим довіряють. Мають потребу радіти від почуття захищеності, стану, який вони досягнули, обороняючись від можливих зовнішніх загроз. Через це їхні помешкання завжди добре охороняються, приміщення і спільноти, де вони перебувають, є перевіреними та сприяють тому, щоб почуватися в безпеці.

Впізнайте себе в образі Русалії з повісті Олесея Бердника «Вогнесміх»

«Хіба ти не читав казок про рахманів? Це – давні, прадавні люди. Наші прапращури. Невмируці. Вони жили нібито ще тоді, як на Землі було вічне літо, а на небі сяло два сонця. А потім одне сонце погасло, світ охолов, і рахмани перейшли в сферу казки. Це недалеко, поруч з нами, але добратися туди важко і доступно лише тим, хто опроміниться радістю, веселощами, вогнем самовідданості.

— Чудово,— зрадів Гриць.— Мій брат Юрій, космонавт, теж вважає, що колись у Системі було двоє сонць. Навіть тепер заплановано експеримент на орбіті, щоб розшукати темного супутника Сонця, що колись був яскравою зорею.

— Он як! — задумливо мовила Русалія.— Дивне мереживо долі. Дуже дивне. Але слухай далі. Чому ми не бачимо рахманів? Чому лише релікти в словах залишилися від тієї сонячної епохи — рахманна земля, рахта — сонячне свято і так далі?

— Тобі б погомоніти з моєю сестрицею Марійкою,— мовив Гриць.— Вона мені колись цілий вечір про таємницю прадавніх коренів говорила. Вважає, що має бути археологія мови, яка відкриє багато темних місць у нашій історії...

— От бач, не лише я думаю про це. То чому ж сутність цього поняття загубилася у віках приниження, поклоніння вигаданим почварам? Хтось був зацікавлений в тому, щоб ми вкрилися запоною суму. Сміх і радість стали гріхом, людину змусили стати на коліна перед небесним тираном, а які вже веселоці, яке творче натхнення, коли творець стоїть на колінах? Проте інколи плівка роз'єднання розривається, і людина заглядає в щілину сусіднього світу, де панують радість і вічне літо. І тоді вона щасливо сміється і кидається туди, щоб навіки щезнути з нашої сфери. Кажуть; русалки залоскотали нещасливця. Бо чули сміх, бачили кільце дивних, казкових істот у величних вбраннях, відзначили, що людина щезла. А далі — працює земна, сіра уява. А русалки-рахмани — то вісники світу радості, а не якісь там утоплені. Хіба, може, утоплені в річці нашого забуття, в річці легенди. І знаєш, що інколи допомагає побачити рахманів, полум'яних істот? Велика туга! Бо туга — то жадоба радості. А хто сильно жадає чогось — той і отримує. Русалки замикають шукача казки у хороводне коло, і людина п'є струмок сміху-радості. І зникає з того світу, де ще так багато ненависті.

— Гарна легенда,— зітхнув Гриць.— Тільки ж втікати з цього світу не гоже... навіть у світи радості. Це — дезертирство з поля бою.

— Є воїни,— заперечила Русалія,— а є й діти, є тонкі, чутливі душі, народжені не для герцю. Пам'ятаєш у Лермонтова: «Они родились не для мира, а мир был создан не для них». І навіть бійці... навіть найвідважніші воїни хіба не мріють про мир, спокій і радість? Хіба не мріють, щоб навіки відкинути бойовий меч?

— Як далеко ще йти до цього.

— Кожна стежка завершується. Але початок її в нашому серці. І не пройти її без світла вогнесміху.

— Як ти сказала? — підхопився хлопець.— Вогнесміх? Дивне визначення: вогонь і сміх. Ти якось поєднуєш ці поняття?

— Безумовно. Аякже? Сміх і вогонь — суттєво подібні, рідні. Ось глянь, як радісно, легко вогонь прагне у тайну, танцює на видимих речах, оцінює їх, спопеляє ілюзорне, забирає суттєве з собою і летить далі, далі — у диво, у небувалість. Так і правдивий сміх — грайливо вирізьблює, виявляє мізерне, ганебне, відстале, брудне, убоге, потворне, закликає до оновлення, до полум'яного Преображення. І вогонь і сміх — зброя радості. Хочеш, я оповім тобі легенду?

— Хочу.

— Легенда про те, як було сотворено світ. Не боги його формували, не демони, а прекрасні титани — Радість, Сміх і Щирість. У захопленій грі вони запалили в безмірності сонце й зорі, а на Землі посіяли квіти, як ніжні, доступні людям відображення далеких світил...

— Ти вважаєш, що квіти — то відображення зірок? — радісно перебив її Гриць.— Мій братан Юрко ще в дитинстві так говорив батькові. Який дивний збіг відчуттів!

— Це не збіг,— серйозно заперечила дівчина.— Це відчуття правди буття. Дітям особливо відкрито потаємну сутність речей. Слухай же далі. Радісно жили

першолюди-рахмани у світі, де панували сміх, радість і щирість. Та породження хаосу — Морок зі своїми супутниками Злобою й Обманом — вирішили зіпсувати щасливе творення. Особливо постарався Обман. Він умів набирати вигляду Сміху, Радості й Щирості. І люди вірили їм, приймаючи дарунки Обману у красивому вияві, отруювалися Злобою і затемнювалися Мороком. І Радість уже безсила була вилікувати обманутих, сум покотив над світом, самота проникла в серця, почувся жорстокий регіт замість дружнього сміху, їдуча насмішка замість щирих веселоців. Повернеться Епоха Радості лише тоді, коли віддані шукачі вогню Преображення знайдуть зерна прадавнього Сміху, посіють їх знову по всій планеті, у всіх серцях...»

(Олесь Бердник)

ФІОЛЕТОВИЙ КОЛІР ТВОРЧОСТІ

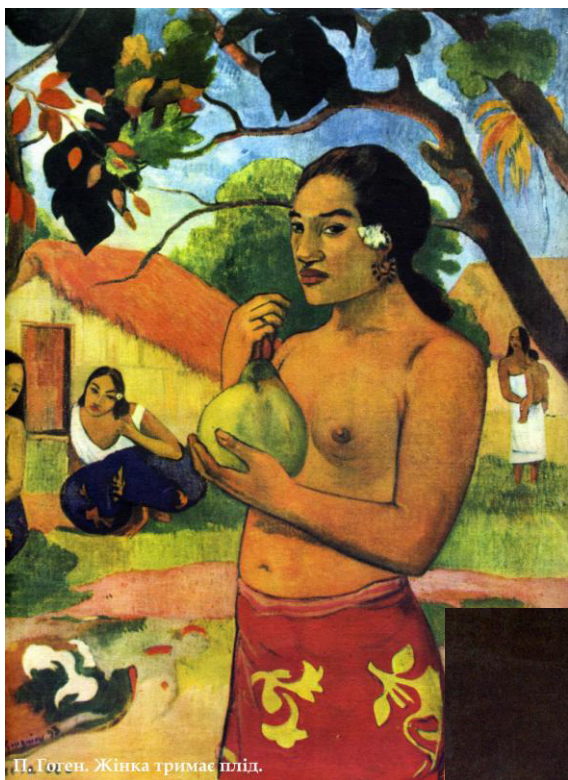
МОДЕРН ЯК СТИЛЬ ЖИТТЯ

Модерн... Модернізм... Модерністи. Ці слова все частіше з'являються в засобах масової інформації, літературі, критиці, на виставках образотворчого мистецтва, художньої фотографії. А чи знаєте Ви, що насправді вони означають? Частково відповідь на задане питання дасть наш тест.

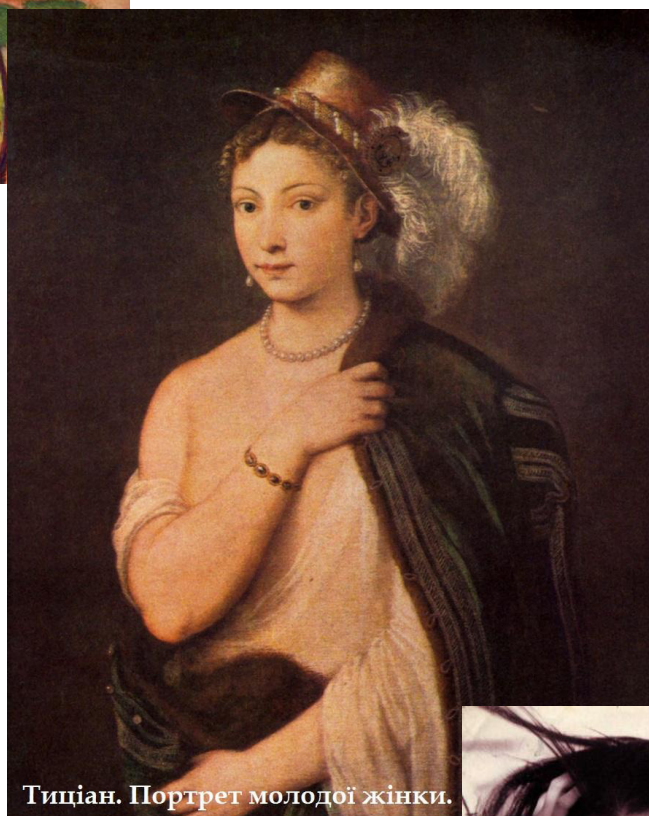
Ви зрозумієте наскільки вписуєтеся в наш модерністський час, як сприймаєте все нове, сучасне, незвичне. Чи легко вмієте адаптуватися у створених за чийось сценарієм умовах. І нарешті, яке місце займають у вашому професійному і особистому житті сучасні технології.

Для кращого розуміння себе і цього тесту в цілому варто прочитати романи Ірен Роздобудько «Гудзик» (нещодавно екранізований) і Валер'яна Підмогильного «Місто». Хоча, звичайно, й так можна спробувати. Коментарі й рекомендації, допоможуть зорієнтуватися у нашому світі, де ми всі тільки гості і тому маємо вести себе достойно. Розгляньте по черзі 3 зображення жінок, 3 чоловіків, 2 натюрморти, картини Т. Г. Шевченка «В гаремі» та Л. Стилль «Матері». Відповідайте швидко і впевнено, бажано відзначати перше, що спало на думку.

П. Гоген. Жінка тримає плід.

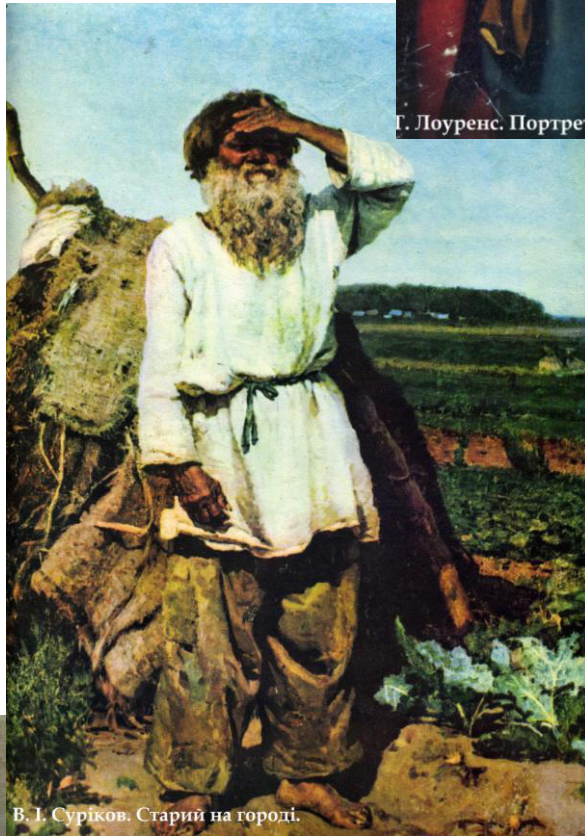
Тиціан. Портрет молодої жінки.

Фото. Журнал "Наталі".

Г. Лоуренс. Портрет А. Етерлі.

В. І. Суріков. Старий на горді.

Фото Г. Наврічевського та П. Лукаша. Д. Зінченко.

Л. Стил, Матері.

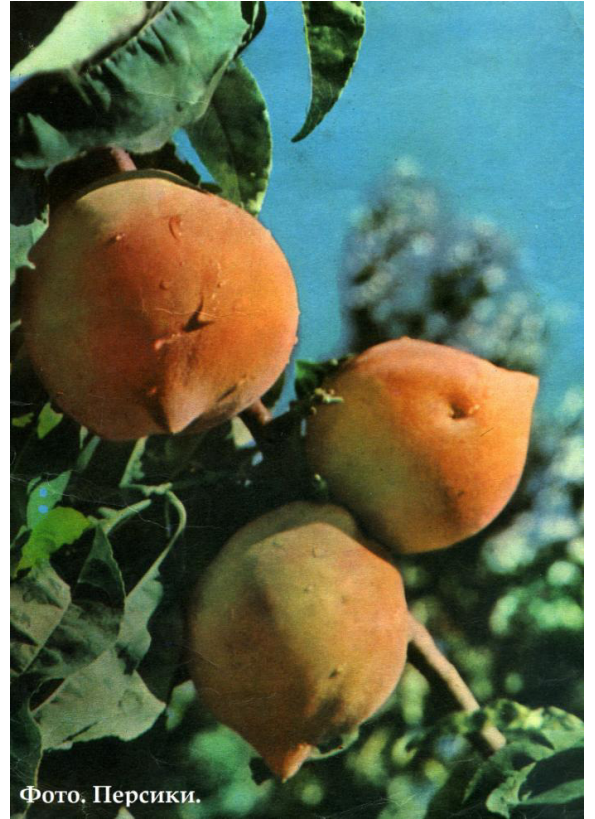
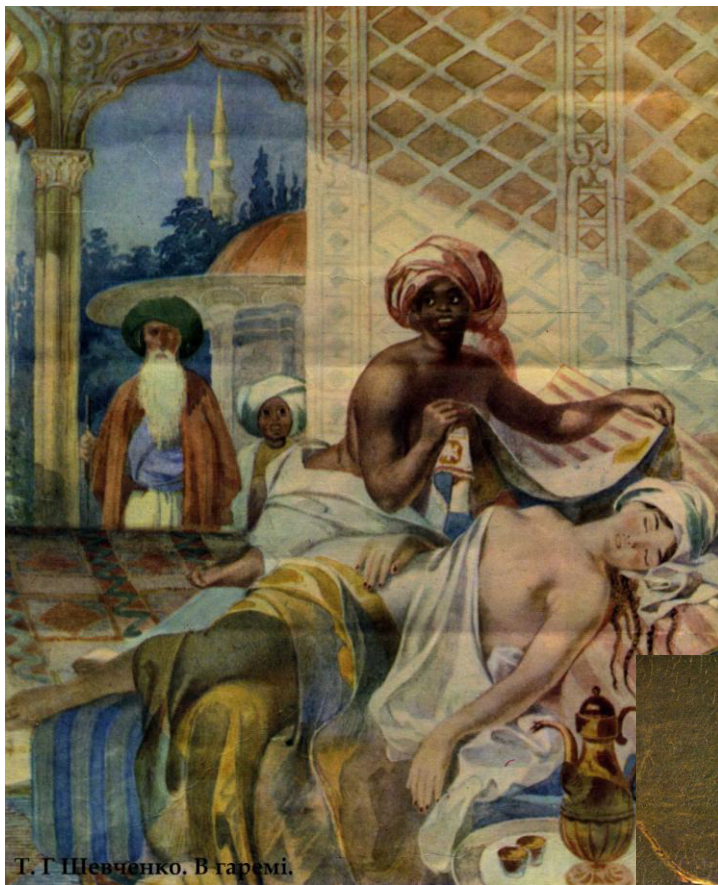

Фото. Персики.

Т. Т Шевченко, В гаремі.

Натюрморт з айвою.

Запитання до зображень

1. Яка з жінок вам подобається найбільше?

- а) Тиціан «Портрет молодої жінки»;
- б) Поль Гоген «Жінка тримає плід»;
- в) Фотограф ж. «Натали» «Сучасна леді».

2. Ви хотіли б переодягнути цих жінок таким чином:

- а) Молода жінка – сучасна леді;
- б) жінка з плодом – молода жінка;
- в) переодягати їх немає сенсу.

3. Якби вам запропонували змінити натюрморт ви б...:

- а) поставили б персики на місце айви;
- б) натюрморт такий гарний, що не потребує цього;
- в) персики поклали б поруч з айвою.

4. Ці троє чоловіків (Іван Денисович Зінченко, Артур Етерлі та дідусь) могли би бути:

- а) друзі;
- б) дво- або троюрідні родичі;
- в) батько й сини.

5. Як можна переодягнути цих чоловіків:

- а) ніяк;
- б) дідусь – Артур;
- в) Іван Зінченко – дідусь.

6. Дивлячись на картину Т. Г. Шевченка «В гаремі», ви відчуваєте:

- а) жаль до дівчини, що мусить коритися умовам;
- б) захоплення авторським шедевром;
- в) насолоду від споглядання досить цікавого епізоду.

7. Із запропонованої картини Л. Стельмаха вам імпонують жінки:

- а) 2 і 5;
- б) 4 і 5;
- в) 1 і 3.

Таблиця результатів

Варіанти відповідей	Кількість балів та номери запитань						
	1	2	3	4	5	6	7
а	2	3	3	3	2	1	3
б	1	1	1	2	3	3	2
в	3	2	2	1	1	2	1

Модерн (7-21бал)

У ваших головах завжди крутиться багато нових думок та ідей. Батьки року, хіп-хопу та модерну належать до вашої групи. Ідея реклами й самореклами теж належить вам. У нашу епоху шаленого драйву ви почуваетесь досить комфортно і впевнено. До речі, вислів «шалений драйв» теж належить особам, котрих можна сміливо зарахувати до вашої когорти.

Герої роману В. Підмогильного Степан, Рита та поет Вигорський – цілком зрозумілі для вас образи. Це близькі вам по духу персонажі. Аналізуючи їхні вчинки, ви частенько подумаете, що зробили б так само у подібній ситуації, хоч швидше за все не зізнаєтеся в цьому відкрито.

Звісно, це дуже добре, що ви такі сучасні. Модно і неординарно намагаєтесь одягатися, яскраві в усьому. Вмієте йти в ногу з часом, легко сприймаєте все нове. До тож індивідуалізм як основна риса сучасного життя в усьому вам притаманна. Проте пам'ятайте і остерегайтесь: крайній індивідуалізм – це вже ЕґО, яке ставиться понад усім. А от черствих людей не люблять і не приймають ніде.

Тому правило золотієї середини особливо корисне для вас. Не намагайтесь осучаснити все навкруги. Частіше дослухайтеся до почуттів і думок оточуючих, а не тільки до своїх власних. Беріть участь у колективних справах. Цінуйте і користуйтеся набутками минулого, бо в них, як відомо, - мудрість поколінь.

Пам'ятайте, що і ви колись постарієте, а ваші внуки стануть модерними.

Інопланетяни (17-11 балів)

Про вас часто кажуть: «Народилася (народився) не в ту епоху». Інколи запитують, чи ви часом не впали з Місяця. Вам буває складно зорієнтуватися в сучасному світі шалених ритмів, пластмаси та синтетики. Винаходи та нововведення сприймаєте повільно, довго оглядаючись назад.

Серед ваших улюблених кінофільмів картини на зразок «Кейт і Лео», «Діамантова рука», «Віднесені вітром», «Три мушкетери». Героїні роману Валер'яна Підмогильного такі, як: Мусінька, Зоська – це ваші типажі. Несучасна і мрійлива Мусінька зі своїм пристрасним пізнім коханням та колюча на перший погляд Зоська всю себе віддали Степанові, водночас розуміючи, що той ніколи не любитиме їх так, як вони – його.

Це все ви. В основному альтруїсти, дивакуваті й романтичні Дон Кіхоти. Навіть, якщо окремі з вас і пристосовуються до життя, то відбувається це довго, поступово, і, звичайно ж, не без душевних втрат.

Ви не можете та недуже то й хочете глибоко осягати суть сучасного ритму життя, і вже тим більше злитися з ним. Так би мовити, злитися з епохою.

Через вищезазначені особливості вас легко ошукати. Але зрештою більшість представників такого типу особливо через це не переживають. Адже ви живете в своєму особливому світі.

Хочеться побажати вам частіше згадувати про себе, здобути ю так званий здоровий егоїзм. Хоч інколи забувати про колективні та сімейні обов'язки. Тоді не тільки ви любитимете ближніх. А й вони віддаватимуть вам своє тепло і любов.

Хамелеончики

(11-16 балів)

Ви ті, кого називають улюбленцями долі. Вона частенько вас балує, бо ви вмієте пристосуватися до життя. Якщо відчуваєте себе самодостатньою особистістю і в душі, і зовні, тобто в спілкуванні, всім, що буде нижче зазначено можете особливо не перейматися.

Якщо ж вас інколи десь глибоко точить черв'ячок, тобто наступна інформація може вам колись знадобитися.

Серед героїв роману «Місто» В. Підмогильного ви знайдете подібних до вас. Це і розсудливий, навіть пізніше дещо цинічний у розумінні любові Борис, і його дружина Надійка, і кар'єрист Левко, і частково пристосованець Максим.

Ви здебільшого вмієте вчитися на чужих, а не на своїх власних помилках. Спокійно, по-філософськи сприймаєте будь-які винаходи та нововведення, але самі рідко пропонуєте щось нове. Лише деякі з вас уміють розвивати власні здібності й таланти та відкрити щось грандіозне. Оскільки вам дещо бракує індивідуалізму та професійної наполегливості. Частіше за все волієте задовольнятися тим, що вже маєте. Ви навряд чи будете хвалити або рекламувати себе, але при нагоді зумієте підкреслити свої кращі риси.

До популярної нині літератури ставитеся поблажливо. При потребі читаєте, але глибоко через душу не пропускаєте. Така поведінка взагалі-то похвальна. Проте часом складається враження, що ви черства людина, хоча насправді це зовсім не так. Тому частіше показуйте свої співпереживання близьким і рідним. Аналізуйте вчинки героїв, підключаючи своє серце до цієї справи. Додайте більше емоцій своєму обличчю, сміливо використовуйте жести. Це додасть вам колориту. Ви станете більш цікаві й привабливі для оточуючих.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Авраменко А. А., Дмитренко Г. К. Українська література. 8 клас. – К.: Грамота, 2008. – с.9 – 21.
2. Аутичні діти // Психологічний інструментарій – К.: Главник, 2008 – с.176-186.
3. Багрянний І. Тигролови. – К.: Молодь, 1991. – 264с.
4. Бердник О. Вогнесміх. – К.: Радянський письменник, 1988. – 542с.
5. Бронте Ш. Джен Эйр – СПб.: ИМА-Пресс-Реклама, 1992. – 384с.
6. Драч І. Дорога М. Хвильового // М. Хвильовий. Сині етюди. – К.: Радянський письменник, 1989. – с.5-12.
7. Дяченко-Лисенко Л., Коваленко С. Традиційні та нестандартні уроки української мови і літератури. 7 клас. – Тернопіль: «Мандрівець», 2008. – 204с.
8. Жариков Е., Крушельницький Е. Для тебя и о тебе. – М.: Просвещение, 1991. – 223с.
9. Зеленд В. Шелест утренних звезд. – СПб.: Весь, 2006. – 176с.
10. Коэлю П. Пятая гора. – К.:София, 2004. – 256с.
11. Коэлю П. Заир. – К.:София, 2006. – 400с.
12. Костенко Л. Скіфська Одиссея. // Костенко Л. Вибране. – К.: Дніпро, 1989. – с.417-465.
13. Коцюбинський М. Тіні забутих предків. – К.: Веселка, 1989. – с.272-320.
14. Кузікова. Техніки вікової психокорекції // Психологічний інструментарій – К.: Главник, 2008 – с.3-4.
15. Кущенко С. В. Жінки у коханні Шевченка. // Вивчаємо українську мову та літературу. - №25(65). – 2005. – с.3 – 10.
16. Леонов К. Познай себя и других. – М.: Маркетинг, 1996. – 400с.
17. Мусса Лисси. Вот вам точка опоры, или ОК'сюморон. –Ми СПб.: Весь, 2006. – 224с.
18. Орлова О. П. Тесты для всех – К.: Довира, 1996. – 222с.
19. Панаграці А. Подорож в середину себе. – Львів.: Колесо, 2011. – 176с.
20. Підмогильний В. Місто. – К.: Радянський письменник, 1995. – 365с.
21. Преображенская Н. Ваши творческие способности. – Екатеринбург: У-Фактория, 2004. – 288с.
22. Роздобудько І. Гудзик. – Харків: Фоліо, 2006. – 222с.
23. Строчі Х. М. Мислити позитивно. – Львів: Свічадо, 2001. – 152с.
24. Тесты, тесты, тесты.../ Сост. О. Кулакова. – М.: Молодая гвардия, 1990. – 190с.
25. Хвильовий М. Сентиментальна історія. // Хвильовий М. Сині етюди. – К.: Радянський письменник, 1989. – с.231-271.
26. Хигир Б. Ю. Тайна отчества – М.: Астрель, 2004. – с.635-640.
27. Шевченко Т. Г. Кобзар. – К.: Дніпро, 1980. – 612с
28. Шевчук В. У світі фантазій українського народу. // Огнений змії. – К.: Молодь, 1990. – с.3-7.

*Любов'ю вчуся дорожити,
Духовність і красу ростити
У наших душах і серцях.
Підняти пурпуровий стяг,
На ньому засвітити воєдино:
Терпіння, доброта – Людина!*

(Катерина Васильєва)

І ось він, пан Успіх, прийшов до нас! Знайте, читачу, ми досягли його разом тому, що в цей момент почався обмін емоцій і думок. Нехай все відбувається на більш тонкому, невидимому рівні, все одно контакт є. Ви тільки-но взяли в руки книгу, оцінили її назву. А я вже отримала енергохвилі Вашої душі. Дякую Вам!

Пропоную разом оновити наші вітражі.

(Катерина Васильєва)